

Memòria d'Activitats

Unitat d'Intel·ligència Financera

2013

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. BALANÇ	6
3. ESTADÍSTIQUES DE L'ANY 2013 I COMPARACIÓ AMB EL 2012	20
a. Declaracions d'operacions sospitoses	21
b. Iniciativa Unitat d'Intel·ligència	22
c. Cooperació nacional	22
d. Registre de Societats	23
e. Cooperació internacional	23
f. Persones investigades	25
4. DADES JUDICIALS	26
5. TIPOLOGIES	29
6. PONÈNCIES	
6.1. Àrea Operacional: "El risc d'opacitat de les societats instrumentals"	34
6.2. Àrea de Supervisió i Control: "Nous mètodes de pagament –divises virtuals"	39
6.3. Àrea jurídica: "La figura del comís sense condemna"	43

1. INTRODUCCIÓ

Un any més, la Unitat d'Intel·ligència Financera té l'honor de presentar públicament la memòria d'activitats; en aquesta ocasió, pel que fa al període de l'any natural 2013.

Un any marcat, sens dubte, per l'intens treball desenvolupat per aquesta Unitat i, també, per la Comissió Permanent de Prevenció del Blanqueig de Capitals en relació amb les obligacions derivades de la signatura de l'Acord monetari.

D'aquest fet, transcendent per a nosaltres i per al país en general, després d'haver revisat la memòria de l'any anterior, observo que ja en feia esment amb caràcter general quant a les obligacions concretes pel que fa a la normativa que s'havia de transposar a la legislació nacional.

En aquest instant, el conjunt de directives, reglaments i decisions marc, les quals detallàvem en la memòria anterior i que venien especificades en l'annex de l'Acord monetari en tant que actes jurídics que calia aplicar, ha estat assumit i incorporat en els distints textos legals nacionals, en especial pel que fa a la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, del 29 desembre del 2000 –d'ara endavant, "LCPI"–, amb la modificació introduïda per la Llei 20/2013, del 10 d'octubre, aprovat pel Consell General.

Aquesta modificació va comportar necessàriament la modificació del Reglament de l'LCPI, amb l'aprovació per part del Govern del Decret de modificació del Reglament del 20 de novembre del 2013.

També, i amb el mateix esperit, s'ha treballat per transposar mesures d'acció proposades i suggerides pel Moneyval, arran de l'informe d'avaluació del març del 2012. En aquest sentit, pel que fa al finançament del terrorisme i de manera concreta respecte de la Recomanació especial III, la implementació de la qual va ser aprovada pel Consell General mitjançant la Llei 4/2014 del 27 de març.

Aquests nous textos formaran part del conjunt de modificacions que s'inclouran en el primer Informe de seguiment (follow up) que tenim l'obligació de presentar davant del Plenari del Moneyval del proper mes de març del 2014.

Finalment, cal recalcar la incidència que han tingut altres dos aprovacions legislatives, amb la modificació, d'una banda, de l'article 409 del Codi penal, en què s'incorpora com a novetat la figura de l'autoblanqueig i s'incrementen els possibles delictes subjacents, a través de la Llei 18/2013 del 10 d'octubre; i d'altra banda, amb la modificació de l'article 116 del Codi de procediment penal, pel que fa a l'embargament, la creació de l'Oficina de Recuperació d'Actius policial (ORA) i de l'Oficina de Gestió d'Actius judicial (OGA), segons la Llei 19/2013, del 10 d'octubre.

Sens dubte, tot aquest seguit de modificacions legislatives a què any rere any faig referència en cadascuna de les memòries descriptives de l'activitat desenvolupada demostra, un cop més, el ferm compromís del Govern i la resta d'autoritats del Principat de fer front a les necessàries adequacions del nostre sistema jurídic en matèria de prevenció i lluita contra el blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme per adaptar-lo a la normativa internacional que impera.

Aquesta voluntat continua afrontant sense fissures els nous compromisos, ja sigui perquè els compromisos amb el Moneyval són ineludibles i l'atenció que ens presta és constant, ja sigui perquè s'ha de transposar una altra legislació —encara que menor— producte de l'Acord monetari, amb la qual cosa s'haurà complert totalment els requisits fixats en el Comitè Mixt pel que fa a la prevenció i lluita contra el blanqueig de capitals, ja sigui, sobretot, perquè la preocupació creixent del GAFI i dels països que constitueixen aquest organisme es manifesta cada cop més en la necessitat d'incorporar una nova normativa que reguli, encara més i millor, la identificació, la verificació i el control del veritable drethavent, i s'apliquin com a delictes subjacent el contraban o el delictes fiscal, fins ara inexistents com a font origen del delictes principal del blanqueig de capitals.

En conseqüència, la Unitat d'Intel·ligència Financera ha d'estar doblement atenta a aquestes evolucions, i fer-ne el seguiment necessari a l'objecte de preveure que el nostre sistema de prevenció i lluita del blanqueig de capitals s'avingui amb allò que escau, i alhora encaminar-se vers estàndards reconeguts internacionalment.

En aquest sentit, la Unitat d'Intel·ligència Financera del Principat d'Andorra ha sabut des dels seus inicis mostrar la seva eficàcia i flexibilitat, ja que progressivament ha allargat les seves competències per combatre la criminalitat organitzada i totes les formes de fluxos financers il·lícits.

La crisi econòmica i financera apareguda de manera cruenta, i que es perllonga en els darrers anys, ha comportat una reflexió profunda sobre la necessitat de reforçar els mecanismes i els instruments de regulació en el domini financer, que ha conduït a millorar les estructures originals de la Unitat.

A l'hora d'acompanyar aquests profunds canvis, i sense dubtar, haig de manifestar i posar en relleu que, en els darrers anys, la Unitat s'ha beneficiat constantment del suport de les autoritats governamentals, de les quals, malgrat les importants mesures de contenció de les finances públiques i pressupostàries, ha obtingut sempre el vistiplau per a la creixença progressiva dels seus mitjans humans i materials.

La Unitat d'Intel·ligència Financera ha demostrat sempre capacitat d'adaptació, per la qual cosa no dubto que aquest organisme i els seus membres continuaran amb els seus esforços dins el nou context i respondran satisfactòriament a les missions que tenen encomanades, i al desafiament que això suposa.

Carles Fiñana Pifarré

Cap de la Unitat d'Intel·ligència Financera

2. BALANÇ

Independentment de les tasques habituals de la Unitat, que s'esmentaran més avall i es reflectiran en l'apartat "Estadístiques", una bona part del treball esmerçat —en especial amb l'àrea jurídica i conjuntament amb altres departaments de l'Administració— ha estat l'anàlisi i estudi de la normativa inclosa a l'annex de l'Acord monetari i també la que es deriva de les Recomanacions GAFI, que s'havia de transposar a la nostra legislació nacional.

En el primer cas, i doncs respecte de l'Acord monetari, en consonància amb les reunions preliminars del constituït Comitè Mixt, amb participació andorrana i representants de la Unió Europea, s'ha seguit mantenint periòdicament els contactes que van concloure en una segona reunió celebrada entre les parts al Principat d'Andorra els dies 10 i 11 de juny del 2013.

Significant-se el treball que s'anava fent de manera interna pel que fa al bloc 1, relatiu al blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme, les propostes plantejades de modificació interna pel que fa a l'adequació de la nostra normativa es van presentar a les autoritats de la UE que formen part del Comitè Mixt, que les van acceptar i aprovar.

Obtingut el vistiplau, el Consell General va aprovar les lleis 18/2013, de modificació del Codi penal; 19/2013, de modificació del Codi de procediment penal, i especialment la 20/2013, de modificació de l'LCPI, totes del 10 d'octubre.

Aquesta darrera modificació, a la qual afegeixo el terme "especialment" perquè les dos primeres contenen també referències del Moneyval, comporta la implementació íntegra de la Directiva 2005/60/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 26 d'octubre del 2005, relativa a la prevenció de la utilització del sistema financer per al blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme, també coneguda com a Tercera Directiva; (ii) la Directiva 2006/70/CE de la Comissió, de l'1 d'agost del 2006, per la qual s'estableixen les mesures d'aplicació de la Directiva 2005/60/CE del Parlament i del Consell, pel que fa a la definició de les persones políticament exposades i de les condicions tècniques d'aplicació d'obligacions simplificades de control de la clientela, així com l'exempció per motiu d'una activitat financera exercida a títol ocasional o a una escala molt limitada; (iii) el Reglament 2006/1781/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 15 de novembre del 2006, relatiu a les informacions sobre els ordenants que acompanyen les transferències de fons; (iv) el Reglament 2005/1889/CE del Parlament Europeu i del Consell, del 26 d'octubre del 2005, relatiu als controls del dinar en efectiu que entra o surt de la Comunitat; i finalment (v) la Decisió del Consell, del 17 d'octubre del 2000, relativa a les modalitats de cooperació entre les unitats d'intel·ligència financera dels estats membres pel que fa a l'intercanvi d'informació.

Més tard, el Govern d'Andorra va aprovar el Decret de modificació del Reglament de l'LCPI el 20 de novembre del 2013.

Aquest Decret modifica el Reglament aprovat pel Decret del 13 de maig del 2009 i modificat pel Decret del 19 de maig del 2011 a l'efecte de desenvolupar la Llei 20/2013, del 10 d'octubre, que implementa la normativa de la Unió Europea en matèria de prevenció del blanqueig de diners i valors i del finançament del terrorisme en els termes exigits per l'Acord monetari entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea.

Amb l'aprovació d'aquest Reglament es culmina, gairebé, la missió d'implementar íntegrament la normativa de la Unió Europea en matèria de prevenció del blanqueig de diners o valors i del finançament del terrorisme requerida per l'Acord monetari esmentat.

En el segon cas, i doncs pel que fa a les Recomanacions del GAFI i les millores suggerides pel Moneyval en relació amb la darrera i tan repetida 4a avaluació del mes de març del 2012, s'ha modificat l'LCPI a través de la Llei 4/2014, del 27 de març, aprovada pel Consell General, que de manera específica harmonitza la nostra legislació amb la Recomanació especial III, que estableixen les mesures per a la prevenció, la lluita i la supressió del terrorisme i el seu finançament i per a la prevenció i desorganització de la proliferació d'armes de destrucció massiva i el seu finançament (mesures restrictives i congelació d'actius terroristes), i també es fan determinats ajustaments tècnics del règim sancionador.

Com deia a la introducció, una altra novetat necessària, conseqüència de les anteriors, ha estat la modificació del Codi penal per la Llei 18/2013, del 10 d'octubre, que incorpora a l'article 409 la figura de l'autoblanqueig i diferents nous tipus de delictes subjacents, i queda redactat com segueix:

“1. Qui converteixi o transmeti diners, béns o valors que provenguin de qualsevol activitat delictiva que tingui assenyalada una pena de presó el límit mínim de la qual sigui superior a sis mesos, o de qualsevol delictes relatiu a la prostitució, a la propietat intel·lectual i industrial, a l'ús d'informació privilegiada, a la manipulació de mercat, al tràfic de persones per a la seva explotació laboral, al tràfic il·legal de drogues tòxiques, al medi ambient i els recursos naturals, a les associacions il·lícites, a la concussió i a les exaccions il·legals, a la corrupció i el tràfic d'influències o a la falsedat de document, coneixent-ne la procedència, amb el propòsit d'ocultar o dissimular el seu origen il·lícit o d'ajudar qualsevol persona que hagi participat en la comissió del delictes a eludir les conseqüències jurídiques dels seus actes, ha de ser castigat amb pena de presó d'un a cinc anys i multa fins al triple del seu valor.

2. Qui per imprudència greu realitzi les conductes descrites al paràgraf anterior ha de ser castigat amb pena de fins a un any de presó.

3. Amb les mateixes penes que estableix l'apartat 1 ha de ser castigat qui intencionadament:

a) adquireixi, posseeixi o utilitzi diners, béns o valors sabent, en el moment de rebre'ls, que són producte d'algun dels delictes expressats en l'apartat anterior, sense haver participat en la comissió d'aquell delictes previ;

b) ocult i o encobreixi la veritable naturalesa, origen, ubicació, moviment o propietat de diners, béns o valors, o dels drets legítims sobre aquests, sabent que són producte d'algun dels delictes expressats en l'apartat anterior, sense haver participat en la comissió d'aquell delictes previ.

4. La temptativa, la conspiració i la provocació són punibles”,

i també del Codi de procediment penal per la Llei 19/2013, del 10 d'octubre, pel que fa a l'article 116, que regula millor la figura de l'embargament, i la creació i posada en funcionament de les oficines de recuperació i gestió d'actius.

Tota aquesta nova legislació formarà part de l'informe de seguiment que serà presentat en el Plenari del Moneyval en la sessió que se celebrarà el mes de març del 2014.

No sols confiem en la seva bona acollida, sinó que també esperem superar de nou l'examen al qual serem sotmesos, i d'aquesta manera mostrar a la comunitat internacional el tan repetit esperit d'adequació del nostre sistema de prevenció i repressió del blanqueig de capitals als estàndards mundials, i de col·laboració en els termes necessaris.

No s'acaba aquí, però, el treball d'integració i transposició de normativa internacional, atès que el proper any 2014 la Comissió Permanent de la Prevenció del Blanqueig ja té previst abordar altres qüestions com, per exemple, regular un nou estatut jurídic de la UIF, i millorar la normativa relativa al procediment sancionador.

També, i com a dada molt significativa, cal esmentar que iniciem un nou procés relatiu a l'estudi de risc nacional en matèria de blanqueig (national risk assessment).

En aquest sentit, i de conformitat amb les noves recomanacions del Grup d'Acció Financera (GAFI), aprovades el mes de febrer del 2012, i la posterior aprovació de la nova metodologia aplicable del mes de febrer del 2013, els estats han d'identificar, avaluar i comprendre el risc de blanqueig de capitals i de finançament del terrorisme al qual s'enfronten dins el seu territori.

L'eina principal per dur a terme aquesta tasca consisteix a realitzar un estudi de risc d'àmbit nacional (national risk assessment), mitjançant el qual es puguin identificar les amenaces i les vulnerabilitats dels sistemes de prevenció i de repressió dels diferents països, així com les conseqüències que en derivin. Tot això amb la finalitat de desenvolupar un pla d'acció per mitigar i donar resposta a possibles riscos detectats o insuficiències palpables.

En aquest sentit, la nova Recomanació 1 del GAFI (exigència de dur a terme l'anàlisi de risc nacional) es constitueix com l'eix vertebrador de la propera ronda d'avaluacions, a partir de la qual girarà l'anàlisi i adequació de la resta de Recomanacions, en el nostre cas, la 5a avaluació del Moneyval.

Hi ha dos metodologies per desenvolupar aquest estudi, principalment, la del Fons Monetari Internacional i la del Banc Mundial, possiblement més adaptada als centres financers.

Per això, membres de la UIF han participat en diverses reunions amb el Banc Mundial i altres jurisdiccions per tractar de perfilar la seva eina per desenvolupar l'NRA –la primera reunió amb el Banc Mundial i diferents centres financers internacionals va tenir lloc a Liechtenstein, entre els dies 1 i 2 d'octubre del 2013, i la segona reunió del 2013 es va fer aprofitant la celebració del 43è plenari de Moneyval, el dia 13 de desembre.

Subsegüentment a les reunions anteriors, i atès que la implementació de la recomanació 1 serà una part fonamental de la propera avaluació d'Andorra per part del Moneyval, en el transcurs del 2013 la UIF va iniciar els contactes amb els organismes internacionals corresponents per tal de desenvolupar i configurar el dit estudi tan aviat com fos possible, i més prenent en consideració que s'estima que la duració mitjana del procés de realització d'aquest estudi és de 12 a 18 mesos, aproximadament.

Per acabar, s'ha de destacar que la finalització i redacció de l'NRA no és suficient per complir la recomanació 1 del GAFI, atès que també és necessària la seva aplicació pràctica (*effectiveness*), cosa que es tradueix en la implementació d'un pla d'acció

dissenyat sobre la base de les conclusions de l'NRA, el disseny i l'execució del qual també requerirà un període de temps que, fins que no es finalitzi l'NRA, no es podrà determinar.

Adicionalment, s'ha de recordar que serà imprescindible la col·laboració dels estaments i organismes de l'àmbit nacional, a fi de realitzar un estudi nacional de riscos objectiu i realista, que ha d'estar lluny de ser un element propagandístic o simplement de compliment de tràmit, i que serveixi com una eina útil a partir de la qual es pugui orientar l'actuació estatal en matèria d'AML/CFT.

Quant a l'**Àrea Operacional**, amb la preocupació constant de dotar la Unitat d'Intel·ligència Financera dels mitjans humans necessaris, que es tradueix també en una millora tècnica del treball desenvolupat, s'ha de recalcar la incorporació, efectiva d'ençà del 4 de juny del 2013, del comissari major de Policia, el senyor Jordi Lluís Francès, el qual ha estat adscrit com a responsable del Servei de Policia en aquesta Àrea.

Amb aquest darrer canvi, es completa l'organigrama dels efectius necessaris que havien de constituir el cos i els membres de la Unitat, previst des del 2012.

Pel que fa al treball desenvolupat en el transcurs de l'any 2013, se significa el mateix a través de les estadístiques que presentarem a posteriori, però ja avanço l'increment constant de les xifres en tots els apartats, especialment significatiu pel que fa als dossiers tractats per inversió estrangera, al nombre d'expedients oberts per declaracions de sospita, al nombre d'assumptes tractats amb d'altres òrgans de l'Administració general en règim de cooperació nacional, i finalment al nombre de demandes rebudes d'altres homòlegs estrangers per a cooperació internacional.

Quant a l'**Àrea de Supervisió i Control**, en seguiment de les accions endegades i disposant ja del coneixement necessari del conjunt dels subjectes obligats financers i dels subjectes obligats no financers que operen al Principat –tots els que conformen les empreses i professions no financeres designades per la Llei–, s'ha enllestit a finals d'any un programa per procedir de manera trimestral a realitzar les inspeccions in situ en el conjunt dels subjectes obligats, amb la intenció de revisar com apliquen la normativa en la seva activitat econòmica.

Aquestes inspeccions es realitzaran de manera intensiva al llarg de l'any 2014. Altrament, i per causa d'un expedient en curs, s'ha procedit a inspeccionar una entitat financera.

En el mateix sentit i conjuntament amb l'àrea jurídica, s'ha previst en règim de formació un programa que es desenvoluparà trimestralment, per impartir al conjunt dels subjectes obligats, que inclourà tant la normativa aplicable i les novetats legislatives que vagin apareixent, com qualsevol altra matèria digna de menció.

A la pràctica, es va fer una primera formació la setmana del 2 al 6 de desembre del 2013, dirigida tant a subjectes obligats financers (companyies d'assegurances que operen en el ram vida), com a subjectes obligats no financers (immobiliàries, joieries i establiments de joc d'atzar).

Altra feina, igualment important, desenvolupada per aquesta àrea es refereix al control i l'anàlisi de les auditories presentades pels subjectes obligats financers. Cal precisar que aquests subjectes, d'acord amb el que estableix l'article 52.1.a de l'LCPI, estan obligats a "contractar anualment una auditoria externa independent per tal de verificar el compliment dels preceptes d'aquesta Llei i trametre una còpia de l'informe emès a aquests efectes a la UIF".

Així doncs, després que la UIF hagi sol·licitat, mitjançant un comunicat tècnic adreçat als diferents subjectes obligats financers, el contingut necessari dels diversos aspectes o particularitats a tenir en compte, un cop rebudes les auditories, es procedeix a analitzar-les.

A aquest efecte, en el període 2013, s'han analitzat els informes d'auditoria dels 5 grups bancaris, de 6 d'entitats financeres no bancàries, de 2 d'institucions de gir postal, i d'11 companyies d'assegurances que operen en el ram vida.

Un cop passat aquest filtre, s'analitza la necessitat d'emetre notes informatives i/o sol·licitar complements d'auditoria, a l'objecte de requerir millores o que es faciliti informació addicional, la qual cosa succeeix habitualment.

També s'han obert tres nous procediments administratius sancionadors respecte d'entitats del sistema financer –actualment en curs–, i s'han elevat al Govern d'Andorra, un cop acabada la instrucció de l'expedient, dos propostes de sanció derivades d'uns altres dos procediments endegats l'any 2012 relatius a entitats del sistema financer.

D'altra banda, i pel que fa a [altra activitat desenvolupada](#) per la Unitat en el període analitzat, a [escala nacional](#) s'han mantingut, com de costum, reunions amb representants de diversos estaments públics i privats i amb els responsables d'òrgans de l'Administració, segons el detall següent:

- Servei de Policia i/o Ministeri de Justícia i Interior, els dies 23 d'abril, 25 de maig, 10 de setembre, 10 d'octubre i 29 de novembre.
- Duana andorrana, els dies 25 de setembre i 28 de novembre.
- Institut Nacional Andorrà de Finances, els dies 7 de febrer, 3 de maig, 5 de juny i 29 de novembre.
- Consell Superior de la Justícia, el 17 d'octubre.
- Tribunal de Corts, el 19 de març.
- Col·legi d'Advocats, el 18 de març.
- Associació de Bancs Andorrans, el 19 de febrer.
- Finalment, la Comissió Permanent de Prevenció del Blanqueig s'ha reunit els dies 15 de gener, 7 i 27 de març, 2 de maig, 16 de juliol, 4 i 29 d'octubre.

A [escala internacional](#), hem estat presents a tots els plenaris del Moneyval, que se celebren a la seu del Consell d'Europa a Estrasburg, i en concret al Plenari número 41 entre els dies 9 i 13 d'abril, el Plenari número 42 entre els dies 16 i 20 setembre, i el Plenari número 43 entre els dies 9 i 13 de desembre.

En seguiment del comentari que fèiem en la memòria de l'any anterior, quant al nomenament de la membre de la Unitat Sra. Tanjit Sandhu com a experta avaluadora dels aspectes financers, en especial pel que fa a les Recomanacions relatives a mesures preventives, en relació amb la 4a avaluació mútua que es va fer de Bulgària, després de la visita in situ feta al dit país entre els dies 30 de setembre i 6 d'octubre del 2012, de la reunió preparatòria celebrada a Estrasburg entre els dies 22 i 25 d'abril del 2013, es va adoptar, el dia 19 de setembre del 2013, l'informe de la sessió plenària del Moneyval número 42, i va acabar així la seva tasca.

També hem assistit al Plenari míting de la XXIV reunió del GAFI que tingué lloc a Oslo (Noruega) entre els dies 16 i 21 de juny.

Les principals consideracions que podem extreure de la nostra participació, sigui als grups de treball, sigui a les reunions del Plenari que van durar tres dies, s'esmenten a continuació.

A títol introductiu, cal dir que el Principat d'Andorra va ser present en aquesta reunió del GAFI en qualitat de membre del Moneyval, tant als grups de treball com al mateix plenari. En aquest sentit, el Sr. Carles Fiñana, cap de la UIF, va assistir a les diverses sessions del plenari acompanyat del Sr. Borja Aguado, jurista de la UIF, que també va assistir al grup de treball de tipologies, i del Sr. Lluís Viñuales, en tant que assessor jurídic.

Entrant més al detall del treball efectiu, i en el marc d'aquest grup de treball, es va fer especial incidència en la necessitat d'identificar adequadament el beneficiari efectiu dels clients dels subjectes obligats, a fi de poder determinar el beneficiari efectiu en cas d'entramats societaris complexos, que dificulten enormement determinar l'estructura empresarial del client, fet que resulta clau per a l'aplicació correcta de les obligacions de verificació i comprovació de la identitat del client i del beneficiari efectiu (KYC).

Així mateix, es va tractar de forma recurrent la qüestió del delictes fiscal com a delictes subjacent del delictes de blanqueig de diners o valors. Pel que fa al Principat d'Andorra, la nostra legislació actual no preveu a hores d'ara el delictes fiscal com a delictes subjacent.

Les sessions plenàries es van desenvolupar durant tres jornades, que van tenir lloc entre els dies 19 i 21 de juny del 2013:

a) Primera jornada

La primera jornada del plenari es va dedicar a analitzar el seguiment dels països següents: Corea, Finlàndia, Índia, Irlanda, Argentina, Austràlia, Japó, Mèxic i Turquia. Respecte d'això, podem destacar diverses consideracions:

- *Pel que fa a la SR. IX, es posa en relleu que per valorar la seva efectivitat és necessari analitzar (i) el nombre absolut de declaracions presentades –per veure si el seu volum és l'adequat segons les estadístiques i les dades dels països d'escala similar–, (ii) les declaracions falses que s'hagin detectat i (iii) els diners en efectiu confiscats.*

Aplicant aquestes premisses al cas andorrà, la implantació de l'antiga SR. IX requerirà conscienciar sobre la importància d'aquesta qüestió i explicar que aquesta recomanació serà avaluada pels membres del Moneyval sobre la base dels aspectes analitzats esmentats.

- *D'altra banda, pel que fa a la R.17 (règim sancionador) hem de destacar que la importància d'implantar, entre d'altres, sancions consistents en advertències públiques.*

D'altra banda, es van destacar les principals consideracions que, pel que fa a la prevenció del blanqueig de diners o valors i del finançament del terrorisme, es van realitzar a la darrera reunió del G8. En aquest sentit, es va destacar la importància de disposar d'una normativa clara i eficaç en matèria d'identificació i de comprovació de la identitat dels clients i dels seus veritables drethavents o beneficiaris efectius. Així, aquesta seria la qüestió clau per poder seguir la pista dels diners eventualment blanquejats.

b) Segona jornada

L'obertura de la segona jornada fou a càrrec del Sr. Sigbjørn Johnsen, ministre de Finances de Noruega, i de S. M. la Reina Màxima d'Holanda, la qual va posar especial èmfasi en la importància que té la inclusió financera per reforçar la integració financera i el creixement dels països en via de desenvolupament.

Així mateix, es va destacar la importància d'una adequada col·laboració nacional entre les UIF, els reguladors bancaris i altres organismes públics.

D'altra banda, es va discutir la possible ampliació dels membres del GAFI, que es limitaria a un màxim d'entre 4 i 6 països que haurien de complir una sèrie de requisits (rellevància internacional, pertinença a una regió infrarepresentada, etc.).

Per acabar, atès que la 4a ronda d'avaluacions començarà aviat amb l'avaluació del Regne d'Espanya, es va presentar el model i els principals paràmetres en què es basaran les properes avaluacions. En aquest sentit, es va fer especial incidència en la valoració de l'efectivitat a l'hora d'avaluar el nivell de compliment de les recomanacions del GAFI per part dels diferents països.

c) Tercera jornada

Pel que fa a aquesta tercera jornada del plenari del GAFI, les principals qüestions que es van tractar van ser les següents:

- *En primer lloc, es va destacar que el delictes fiscal ha de ser un delictes subjacent del delictes de blanqueig. No obstant això, es va reflexionar sobre el concepte de delictes fiscal i de delictes fiscal greu. En aquest sentit, alguns països van considerar la conveniència de fer un estudi comparat en matèria de delictes fiscal com a delictes subjacent del de blanqueig de capitals. Així mateix, la determinació d'aquest concepte és un tema en el qual es continuarà treballant al grup de treball anomenat Risk, Trends and Methods.*
- *D'altra banda, en relació amb les persones políticament exposades (PEP), es va incidir en la importància de definir adequadament l'abast del concepte i en quina mesura afecta els nacionals dels països en qüestió.*
- *A la vista de les consideracions realitzades per S. M. Màxima d'Holanda, la inclusió financera va ser una qüestió recurrent al plenari, de tal forma que es va decidir que aquest fos un tema de treball prioritari al si dels diferents grups de treball del GAFI.*
- *A aquesta sessió es van aprovar els documents següents:*
  - *ML/TF related to counterfeiting of currency.*
  - *TF in West Africa.*
  - *ML/TF vulnerabilities of legal professionals.*
  - *Guidance for a risk-based approach to prepaid cards, Mobile payments and internet-based payment services.*
  - *Guidance on the implementation of financial provisions of UNSCRs to counter the proliferation of weapons of mass destruction.*
  - *Best practices paper on targeted financial sanctions related to terrorism and terrorism financing (Recommendation 6).*
  - *Draft international best practices: combating the abuse of Non-Profit Organisations.*

Finalment vam participar en el XXI Congrés anual del grup Egmont, celebrat a la localitat de Sun City (Sud-àfrica) entre els dies 1 i 5 de juliol.

El Principat d'Andorra va ser present en aquest plenari en qualitat de membre de l'Egmont, tant als grups de treball com al mateix plenari. En aquest sentit, el Sr. Carles Fiñana, cap de la UIF i de la delegació, va assistir a les diverses sessions del plenari, a les sessions de caps de les diverses UIF, i a la reunió de caps del Grup Europa; i els membres de la Unitat, la Sra. Tanjit Sandhu i el Sr. Borja Aguado, van assistir a diverses sessions del plenari i al *legal working group*.

En aquest sentit, pel que fa a la participació dels membres de la UIF, es poden destacar, de forma resumida, diferents qüestions relatives a (i) la participació en el *legal working group*, (ii) la participació en la sessió sobre cooperació internacional, (iii) la participació en la sessió sobre el *National Risk Assessment* (NRA) i (iv) la participació en la sessió sobre el delictes fiscal greu com a delictes subjacent.

Quant al *legal working group*, són especialment destacables les qüestions següents:

- Candidatures d'ingrés: es va analitzar la legislació en matèria de prevenció del blanqueig de diners o valors i del finançament del terrorisme de diversos països per tal d'avaluar les diferents candidatures d'ingrés presentades enguany per diversos països, entre els quals, els següents: Zanzíbar, Pakistan, Ghana, Jamaica i Bolívia.
- Intercanvi d'informació: es va reflexionar sobre la informació que una UIF ha de transmetre a una altra en cas de requeriments o sol·licituds d'informació. En aquest sentit, tot i que s'ha d'evitar la disseminació de la informació, es va recomanar aportar tota la informació que sigui possible a la UIF requerida, així com indicar si es permet o no obtenir la informació sol·licitada mitjançant tercers parts. Finalment, es va concloure que resultaria convenient que en les sol·licituds d'informació es preguntés a la UIF requerida la forma en què pretén obtenir la informació sol·licitada pel tal d'autoritzar-la o no.

Quant a la cooperació internacional, en aquesta sessió es va posar en relleu la importància d'una comunicació fluida entre les diferents UIF del món, a fi d'assolir una cooperació internacional més ràpida i eficaç.

Així mateix, es va tornar a insistir que una eficaç cooperació únicament és possible si es faciliten a la UIF requerida totes les dades rellevants de la investigació, ja que això facilitaria la seva tasca de recerca d'informació.

En aquest sentit, i a mode d'exemple, es va recomanar que el contingut mínim de les sol·licituds d'informació fos el següent:

- Identificació de les persones físiques o jurídiques corresponents.
- Indicació de l'existència o no de declaracions d'operacions sospitoses.
- *Modus operandi* o circumstàncies en què les transaccions o activitats sospitoses van tenir lloc.
- Indicacions sobre si la sol·licitud d'informació corresponent es basa en un requeriment judicial, policial o qualsevol altre.
- Indicació expressa sobre la possibilitat o no de disseminar la informació facilitada o sol·licitar-la a tercers parts.

D'altra banda, es va recomanar a les UIF que contestessin sempre les sol·licituds d'informació rebudes, ja sigui per indicar que s'ha obtingut la informació requerida o que s'està treballant per obtenir-la, ja sigui per donar una resposta negativa a la sol·licitud. Fins i tot, a vegades podria resultar adequat donar respostes provisionals a les diferents sol·licituds d'informació per tal d'evitar retards en les investigacions.

Per acabar, es va tractar de conscienciar les UIF de la importància que té la cooperació entre UIF de forma espontània.

Quant a l'estudi nacional de riscos (*national risk assessment*), se'n destaca la importància de dur a terme una anàlisi adequada de risc a escala nacional, per a cada país, i el fet que una anàlisi d'aquestes característiques ja ningú la discuteix, permetria als països un enfocament eficient i eficaç de la seva política en matèria de prevenció del blanqueig de diners o valors i del finançament del terrorisme.

En la sessió desenvolupada pel Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional, van exposar les línies bàsiques de les seves metodologies per dur a terme l'NRA, les quals, en tot cas, necessiten la implicació de tots els organismes públics rellevants dels diversos països.

No obstant això, encara que a l'NRA hi haurien d'estar implicats tots els organismes eventualment afectats pel blanqueig de diners o valors o pel finançament del terrorisme, es va indicar la necessitat i la importància que es constituís una comissió encarregada de coordinar i dirigir aquest NRA, òrgan que normalment hauria de ser controlat per la UIF.

Finalment, pel que fa al delictes fiscal (*serious tax crime*), el corrent majoritari en els últims anys en l'àmbit internacional ha estat favorable a incloure el delictes fiscal com a delictes subjacent del delictes principal de blanqueig de diners o valors, tal com es reflecteix en el projecte de 4a Directiva europea i en les noves recomanacions del GAFI.

Així, alguns membres del grup Egmont van posar en relleu que, si bé la tendència ha de ser aquesta, encara no està clara ni la definició de delictes fiscal (greu). Per això, és cada estat qui defineix els conceptes de delictes fiscal i de delictes fiscal greu i, per tant, els elements definitoris d'aquestes tipologies varien entre les jurisdiccions.

Les principals conclusions d'aquesta sessió serien:

1. Hi ha una tendència clara a considerar el delicte fiscal com a delicte subjacent.
2. No hi ha una definició ni de delicte fiscal ni de delicte fiscal greu, raó per la qual l'aplicació de la tendència general s'implanta de forma desigual i variada en les diferents jurisdiccions.
3. S'ha d'afavorir l'intercanvi d'informació entre països en matèria d'intel·ligència financera en els casos en què el delicte subjacent existent sigui el delicte fiscal.

Altrament, aquesta vegada se signaren, entre els responsables de cadascuna de les unitats d'intel·ligència, dos acords de col·laboració –protocols d'entesa– entre el Principat d'Andorra, i Moldàvia i Sèrbia.

Aquests acords, que segueixen un patró ja preestablert en el si del grup Egmont, serveixen per reafirmar la voluntat de cooperació internacional entre els estats i perquè la informació de què es disposi –l'ús de la qual es regeix per unes normes bàsiques de confidencialitat i disseminació– sigui més efectiva i útil.

Pel que fa a la [formació](#), des del punt de vista intern, i en concret a la impartida per membres de la UIF en aquest període, em remeto a l'indicat amb anterioritat.

Tenint present que aquest és un aspecte essencial del nostre treball, perquè és necessària no sols per conscienciar sinó també per donar a conèixer a tot el col·lectiu de subjectes obligats els avenços fets en la nostra matèria, així com les tendències internacionals que es van imposant, l'any que ve insistirem a conscienciar tothom en aquests punts.

D'altra banda, hem participat en diversos esdeveniments als quals hem estat invitats, i particularment hem col·laborat amb la Universitat d'Andorra en el seminari de postgrau en dret andorrà, el dia 31 de gener, presentant la ponència: *El blanqueig de capitals i organismes internacionals vinculats*.

Finalment, el membre de la Unitat Sr. Borja Aguado va participar en el curs d'habilitació d'avaluadors impartit pel Moneyval a Estrasburg el mes de novembre del 2013, intitulat *Moneyval's evaluators training seminar*.

3. ESTADÍSTIQUES DE L'ANY 2013 I COMPARACIÓ AMB EL 2012

S'exposen a continuació, amb els corresponents gràfics, les dades relatives a aquest exercici 2013, les quals donen fe del treball realitzat a la Unitat en les diverses àrees, i un cop més s'assoleixen xifres significatives, especialment quant al volum de feina generada i al volum de feina efectuada.

Simplement observant aquests dos paràmetres, ens adonem del grau de compromís del col·lectiu conformador de la Unitat, perquè en el primer, referit a la feina generada, l'increment se situa prop d'un 133% respecte de l'any anterior, i en el mateix sentit, el segon, referit al volum de feina efectuada o resolta, s'eleva a un percentatge similar, en aquest cas del 141% i escaig.

En general això vol dir que no sols som capaços d'assumir un increment espectacular de dossiers i expedients, sinó que també, i més important, som suficientment diligents per donar-hi resposta en el mateix període de temps.

En particular, però, cal precisar que el nombre de dossiers més significatiu en aquest sentit correspon a les inversions estrangeres analitzades per la Unitat, que ha passat de 305 peticions l'any 2012 a 802 l'any 2013.

Una altra dada que és mereixedora de destacar-se és la referida als expedients en curs d'investigació, que ha disminuït en un 28,57%, cosa que vol dir que cada cop se'n conclouen més, en forma d'arxiu o sent tramesos a les autoritats judicials. Per aquest darrer concepte l'increment és del 14,29%.

Per contra, han disminuït, també de manera important, els expedients a iniciativa UIF, i per tant iniciats d'ofici, en concret en un 66,67%. Aquesta dada, però, és molt aleatòria atès que, sense perdre de vista que en cas necessari la Unitat ha d'actuar immediatament sense esperar a ser requerida, en el període analitzat s'han donat menys casos o supòsits que hagin requerit la nostra intervenció respecte de l'any anterior.

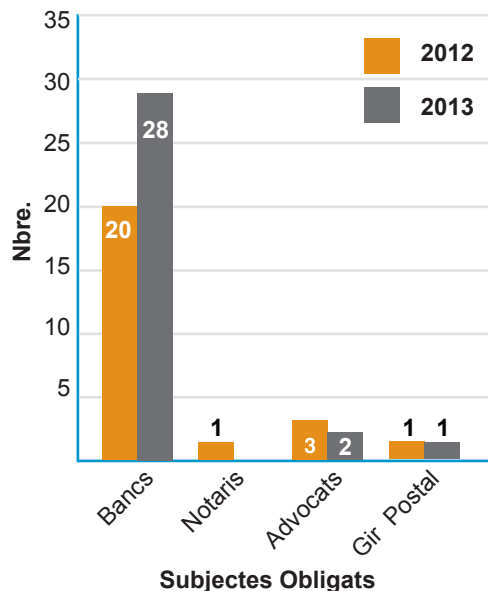
BALANÇ DEL TREBALL GENERAT I EFECTUAT A LA UIF - ANY 2012 -			TREBALL GENERAT I EFECTUAT A LA UIF - ANY 2013 -		Evolució %
Concepte	Nombre	Observacions	Nombre	Observacions	
DOS rebudes	25	-	31	-	24,00%
Expedients a iniciativa UIF	24	-	8	-	-66,67%
Registre de Societats	305	9 desfavorables	802	20 desfavorables	162,95%
				532 Inversió Directa - Societats 270 Inversió Immobles	
Cooperació Nacional	2	1 Govern 1 Policia	9	4 Govern 3 INAF 1 Justícia 1 Policia	350,00%
Cooperació Internacional (FIU's)	20	Rebudes i contestades	26	Rebudes i contestades	30,00%
Volum de feina generada:	376	-	876	-	132,98%
Expedients tramesos a Fiscalia	14	3 del 2010 2 del 2011 9 del 2012	16	1 del 2011 3 del 2012 12 del 2013	14,29%
Expedients Arxivats	352	-	868	-	146,59%
Volum de feina efectuada	366	-	884	-	141,53%
Expedients en curs d'investigació	28	1 del 2007 2 del 2008 2 del 2009 5 del 2011 18 del 2012	20	1 del 2008 2 del 2011 8 del 2012 9 del 2013	
Persones investigades (físiques i jurídiques)	2342	-	3478	-	48,51%
Bloqueig d'operatives des de la UIF	0	-	3	497.673,58 €	
Valors dels expedients tramesos a la Fiscalia amb possibilitat d'embargament judicial	6	-	8	17.524.726,46 €	
TOTAL VALORS:	-	-	-	17.524.726,46 €	-

a. Declaracions d'operacions sospitoses

Continuen sent les entitats financeres bancàries les que presenten el nombre de declaracions més elevat, que passa de 20 a 28, mantenint-se estable respecte de la resta de subjectes obligats.

Sens dubte l'any vinent i per causa, entre d'altres, de la intensa formació realitzada, ens podem trobar un incrementant respecte d'aquest darrer sector de subjectes obligats no financers.

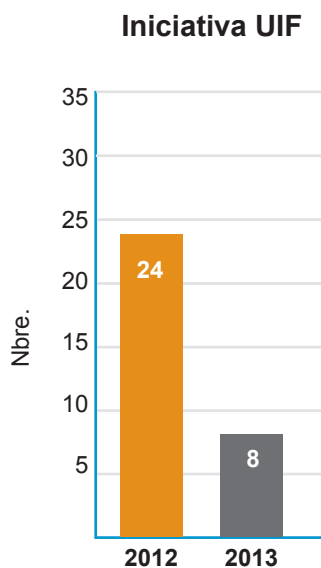
Declaracions d'Operacions Sospitoses

b. Iniciativa de la Unitat d'Intel·ligència

Em remeto ara a l'expressat instants abans, però afegint que continuem aplicant la màxima de vetllar perquè el sistema financer –que és el més vulnerable, perquè és a través d'aquest sistema que les organitzacions criminals intenten vehicular els seus beneficis d'origen il·lícit– no es vegi implicat en afers de blanqueig de capitals o finançament del terrorisme.

No sols insistim en aquest missatge contundent, sinó que a més –i ens felicitem que així sigui–, els responsables dels diversos grups financers que componen el principal teixit econòmic del Principat han d'assolir un grau de compromís remarcable.

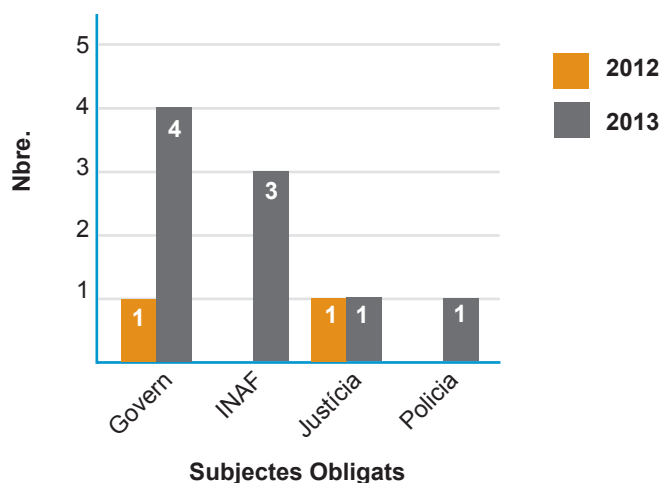
c. Cooperació nacional

Cada cop més s'evidencia la necessitat de cooperar amb els organismes nacionals vinculats amb la nostra matèria, a fi d'optimitzar la tasca que duem a terme.

També, i no ja per definició o voluntat pròpia que així sigui, sinó per aplicar les modificacions legislatives proposades i les que es preveuen per a un futur immediat, s'implicarà en el sistema de prevenció altres organismes o departaments, com per exemple la Duana andorrana.

Es pot veure que l'any 2013 l'increment en la cooperació ha augmentat d'un 350%, i vull destacar en aquest sentit, a tall d'exemple, que amb l'Institut Andorrà Nacional de Finances (INAF) s'ha passat de cap cas a tres casos de col·laboració. Segurament té a veure amb l'acord signat entre ambdós entitats el 30 de novembre del 2012, i la seva aplicació consegüent.

Declaracions d'Operacions Sospitoses

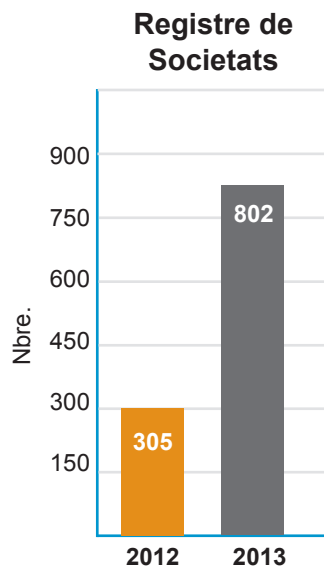

d. Registre de Societats

Com dèiem al principi, el volum de peticions adreçades des del Ministeri d'Economia, i en concret des del Departament de Registre de Societats, ha “explotat” durant aquest període.

Aquesta és una bona dada, i significa que d'ençà de l'aprovació de la Llei 10/2012, del 21 de juny, d'inversió estrangera al Principat, i el posterior Reglament d'aplicació de la Llei aprovat el dia 1 d'agost del 2012 i modificat el dia 28 d'agost del 2012, l'interès dels inversors externs pel nostre país cada cop és més important.

Convindrem, doncs, que la tasca que es realitza en l'àmbit de l'Administració, i paral·lelament en el sector privat més vinculat a la nostra matèria, crea confiança, i això és molt bo.

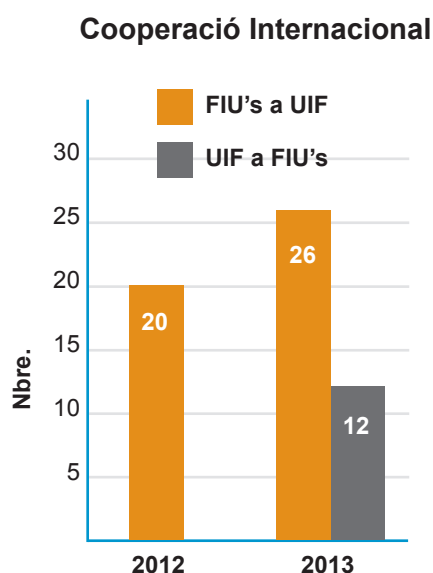

e. Cooperació internacional

Ara rere any s'implementen mesures tendents a harmonitzar el règim de cooperació internacional que han de permetre una col·laboració més ràpida i eficaç.

En aquest sentit, em remeto al que s'ha explicat abans, en relació amb un dels aspectes tractats profundament en ocasió del plenari GAFI.

El Principat no és aliè a aquestes transformacions, i disposa d'una legislació que empara el compromís de col·laboració amb les autoritats foranes. Però encara més, quan s'ha millorat ja el nostre règim intern, després de la modificació de l'LCPI i del Reglament conseqüència de l'Acord monetari.

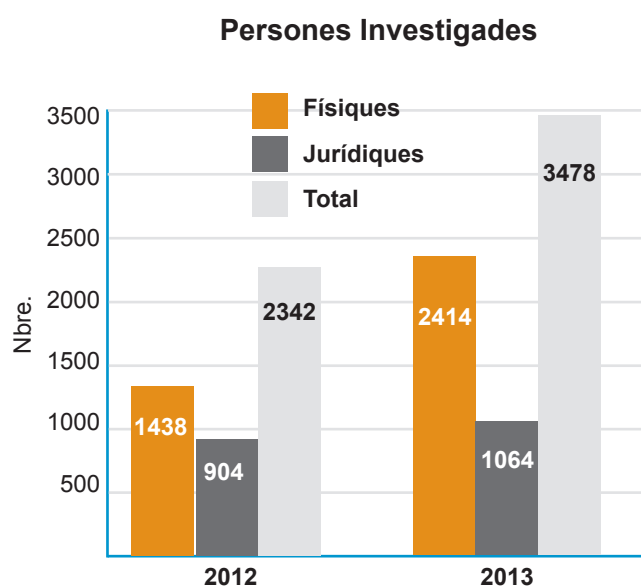

Cooperació internacional per països - Any 2013													
Països sol·licitants (FIU's a UIF)	Nombre de Peticions	Temps de Resposta (dies)											
Espanya	13	32	177	17	35	19	47	2	23	30	30	22	29
Bèlgica	2	27	14										
Argentina	1	29											
Eslovàquia	1	15											
Estats Units d'America	1	30											
França	1	34											
Hondures	1	31											
Letònia	1	63											
Líban	1	38											
Moldàvia	1	26											
St. Vincent i les Grenadines	1	20											
Ucraïna	1	20											
Total	26	Mitjana: 33,75 dies											

Cooperació internacional per països - Any 2013	
Països sol·licitants (FIU's a UIF)	Nombre de Peticions
Espanya	2
Mèxic	2
Alemanya	1
França	1
Itàlia	1
Kazakhstan	1
Luxemburg	1
Mónaco	1
St. Kitts & Nevis	1
Suïssa	1
Total:	12

f. Persones investigades

Invariablement, com més augmenta el nombre d'expedients tractats, més puja el nombre de persones, físiques o jurídiques, investigades, amb un increment aquest any del 48,51%.

4.- DADES JUDICIALS

Aquestes dades que s'exposen a continuació, i que ens trameten anualment la Batllia d'Andorra, són d'una importància cabdal, doncs representen -en termes d'eficàcia del sistema de prevenció i repressió del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme- el darrer estadi d'un treball inicial efectuat pels òrgans competents en la matèria.

Dades que, com hem reflectit en anteriors memòries, en especial d'ençà l'any 2012, han augmentat considerablement, producte d'una activitat judicial més intensa i també, perquè no dir-ho, resultat d'una major preocupació en totes les instàncies respecte dels casos en curs i els iniciats.

Al tall del que diem, analitzant la gràfica que reproduïm, observem en comparativa amb l'exercici de l'any anterior pel que fa a la Batllia d'Andorra, un nombre molt superior dels casos nous, havent passat de 9 a 18, dels quals 16 corresponen a expedients instruïts a la pròpia Unitat, i 2 tramesos des del Servei de Policia.

En el mateix sentit, s'han dictat un major nombre de resolucions, en especial els Autes, per un total de 15, dels quals 11 corresponen a sobreseïments provisionals, 2 d'arxiu i altres 2 en que s'han dictat mesures cautelars.

Pel que fa al M. I. Tribunal de Corts, ha resultat sobre 5 assumptes, la resolució dels quals ha suposat, per via de sentència o aute, la mesura del comís dels diners intervinguts i disposar del voltant 3.600.000 euros.

Els mateixos arguments son aprofitables en veure les xifres del M. I. Tribunal Superior de Justícia, Sala Penal, que en via d'apel·lació ha dictaminat en relació a altres 5 assumptes, en la majoria dels quals desestima el recurs presentat i confirma en tots els seus extrems la sentència de primera instància.

La conclusió d'aquests afers tractats, ha comportat la intervenció del voltant de 6.500.000 euros.

No obstant, hi ha una reflexió que cal posar en relleu, que incideix molt respecte d'aquest conjunt de dades més que raonables: un percentatge elevadíssim dels casos judicials en curs -en diria que del 90%- es refereixen a casos quin delictes subjacent s'ha comés a l'exterior fora del Principat.

Aquesta especificitat comporta que la Justícia andorrana és, en la mateixa proporció, tributària de l'exterior, en el sentit que necessita de les instàncies respectives de cada país, segons el lloc d'origen del cas, per poder procedir convenientment. I doncs, depenen de tercers, a vegades resulta que la tramitació i instrucció d'un afer, no sols es complica, sinó que s'alenteix de manera significativa.

Per acabar, només referir que, esperem que com a mínim es mantingui el nivell d'alerta i de treball per resoldre els afers, que no vol dir donar satisfacció al qui pretén.

	BATLLIA			TRIBUNAL DE CORTS				TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTICIA	
Anys	AUTES			Autes i sentències (1a Instància)				Autes i sentències	
				Fermes		En apel·lació		Fermes	
	Casos inicials	Autes d'arxiu, sobreseïment o de mesures	Persones procesades	Casos	Persones	Casos	Persones	Casos	Persones
2012	9	12	9	11	16	2	8	2	2
2013	20	15	2	1	3	2	9	5	12

ANY 2013

AUTES DE LA BATLLIA

1. DP-4256-4/11. Aute del 7 de gener del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.
2. DP-2518-2/11. Aute del 18 de gener del 2013 que acorda l'arxiu de les diligències.
3. DP-2285-3/10. Aute del 20 de febrer del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.
4. DP-986-2/08. Aute de l'11 d'abril del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.
5. DP-2496-3/10. Aute del 28 de maig del 2013 que acorda el sobreseïment provisional parcialment.
6. DP-1891-2/08. Aute de 28 de juny del 2013 que acorda alçar l'embargament i bloqueig preventiu, així com el sobreseïment provisional.
7. DP-3044-2/12. Aute de 5 de setembre del 2013 que acorda l'arxiu de les actuacions.
8. DP-2178-4/09. Aute de 20 de setembre del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.
9. DP-1783-4/10. Aute de 23 de setembre del 2013 que acorda el sobreseïment provisional parcial i aixecar i deixar sense efecte les mesures cautelars imposades.
10. TC-030-2/97. Aute de 2 d'octubre del 2013 pel qual es declara processats dues persones i n'acorda la llibertat provisional.
11. DP-846-4/10. Aute de 7 d'octubre del 2013 que acorda el sobreseïment provisional i l'aixecament de les mesures cautelars.
12. DP-3473-4/12. Aute de 9 d'octubre del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.
13. DP-591-4/12. Aute de 4 de novembre del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.

14. DP-1074-2/04. Aute de 22 de novembre del 2013 que acorda el sobreseïment provisional.

15. TC-011-1/13. Aute de 9 de desembre del 2013 que acorda aixecar l'embargament preventiu.

AUTES I SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL DE CORTS

1. TC-060-5/10. Sentència del 12 de febrer del 2013 que falla la condemna de tres persones, en rebel·lia processal, a penes de presó de 5 anys per cadascuna (2 anys fermes i la resta condicionals), multa de 300.000 euros i expulsió del Principat per 10 anys. També acorda el comís dels béns i diners intervinguts, per un total de 2.385.800,91 euros.

2. TC-106-3/04. Aute de 26 de febrer del 2013 que acorda el comís en favor de l'estat andorrà de les quantitats embargades i existents en els comptes, per import d' 1.017.014,08 euros

3. DP-292-5/99. Aute de 28 de maig del 2013 que acorda travar embargament preventiu sobre els diners de l'interessat, per import de 194.216,98 euros, així com n'ordena el traspàs dels diners al compte d'INAF.

4. Procediment d'extradició 03/13. Aute de 6 de desembre del 2013 que acorda atorgar l'extradició d'un ciutadà holandès.

5. DP-292-5/99. Aute de 18 de desembre del 2013 que acorda el comís en favor de l'estat andorrà dels diners intervinguts.

AUTES I SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTICIA

– SALA PENAL –

1. Aute 03-2013 de 18 de gener del 2013 recaigut en la causa TC-108-2/11 que desestima el recurs interposat i confirma així la decisió del Tribunal de Corts de 24 de maig del 2012, i doncs la confiscació dels diners per import de 2.942.498,67 euros.

2. Aute 20-2013 de 24 de maig del 2013 recaigut en la causa TC-060-5/10 que desestima el recurs interposat i confirma la sentència de 12 de febrer del 2013.

3. Aute 22-2013 de 27 de maig del 2013 recaigut en la causa DP-292-5/99 que estima el recurs interposat contra de 26 de novembre del 2012.

4. Aute 26-2013 de 21 de juny del 2012 recaigut en la causa TC-106-3/04 que desestima el recurs interposat, i confirma l'aute dictat el 26 de febrer del 2013.

5. Aute 49-2013 de 18 d'octubre del 2013 recaigut en la causa DP-292-5/99 que desestima el recurs interposat contra l'aute de 27 de maig i confirma l'embargament preventiu.

RESOLUCIONS DE LA FISCALIA GENERAL

1. DIMF-29/12. Resolució de 2 de maig del 2013 que acorda l'arxiu provisional de les diligències fins l'aparició de noves proves.

2. DIMF-28/12. Resolució de 4 d'octubre del 2013 que acorda l'arxiu provisional de les diligències fins la localització de l'interessat al Principat o l'aparició de nous elements.

5. TIPOLOGIES

Cas núm. 1: Un subjecte obligat bancari efectua una declaració de sospita davant de la Unitat, atès que notícies periodístiques estrangeres vinculen uns clients seus (A i B) amb unes societats estrangeres immerses en un procés judicial en el seu país d'origen pel desviament milionari de fons sindicals del sector públic. La persona que exerceix el càrrec de la presidència del col·lectiu sindical ha estat encausada en el dit procés com la màxima responsable del presumpte delictes.

El client (A) participa en les societats amb un 1%, i la titularitat de la resta d'accions és d'un familiar directe de la persona encausada.

Per tal d'operar il·lícitament, els implicats van crear un entramat de societats instrumentals, van procedir a l'obertura de comptes bancaris a nom d'aquestes societats en diferents jurisdiccions els apoderats bancaris de les quals han estat, pel que respecta al Principat, els clients (A i B). Els fons desviats s'han destinat majoritàriament a l'adquisició de béns immobles en un país (Z).

L'estudi de moviments bancaris permet determinar que els diners han arribat al Principat mitjançant transferències procedents tant del seu país d'origen, com d'altres jurisdiccions i sempre ordenades per societats instrumentals vinculades als referits clients.

Posteriorment, des del Principat es detecta una transferència de diners destinada al país d'origen dels clients per a l'adquisició d'una propietat immobiliària, resultat d'un préstec hipotecari concedit per l'entitat bancària.

En el curs de la investigació de la Unitat i havent transcendit la notícia als mitjans de comunicació estrangers, el client (B) desitja transferir a l'estranger pràcticament la totalitat del saldo d'un dels comptes (320.000 USD), al·legant el pagament d'una factura per assessoria en matèria tributària. En virtut del que estableix la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, la Unitat procedeix a bloquejar l'operació concreta. Els valors dipositats als diversos comptes bancaris sumen uns 606.000 USD.

L'expedient es trasllada a la Fiscalia General d'Andorra.

Indicis de risc:

- Societats instrumentals amb comptes en diverses jurisdiccions i vinculades als clients.
- Triangulació de transferències entre les referides societats.
- Adquisició de béns immobles al país d'origen mitjançant préstec hipotecari i tenint la capacitat financera per fer front a la compra.
- Operació inhabitual del client per pretendre el buidatge del compte.

Cas núm. 2: Una entitat bancària presenta una declaració de sospita davant aquesta Unitat, atès que una clienta sol·licita efectuar una transferència internacional per valor d'uns 240.000 euros, justificant-la com el pagament d'una assistència lletrada al seu espòs, també titular del compte.

Resulta que el país d'origen dels interessats (Z) és diferent del país on s'ubica la persona jurídica i el compte bancari beneficiari de la transferència (Y).

Les comprovacions realitzades per l'entitat bancària prop de fonts obertes d'informació evidencien que al seu país d'origen (Z) el client ha estat imputat, processat i condemnat amb pena de presó, entre d'altres, per malversació de fons públics i prevaricació administrativa mentre exercia un càrrec públic.

La realització de l'estudi corresponent permet a la Unitat comprovar que el nodriment del compte s'efectua exclusivament a través d'ingressos en efectiu per valor d'uns 550.000 euros.

La totalitat dels valors dipositats al banc suma uns 559.000 euros.

L'expedient es trasllada a la Fiscalia General d'Andorra.

Indicis de risc:

- Manipulació d'importos considerables en efectiu.
- Exercici de càrrec públic vinculat al sector del territori.
- Exercici de càrrec electe en un Parlament regional.
- Minuta milionària d'assistència lletrada (possible procés penal).
- Jurisdicció diferent on es destinen els diners del país on s'efectua el procés judicial.

Cas núm. 3: Un subjecte obligat del ram de l'advocacia presenta una declaració sospitosa davant la Unitat, atès que detecta una sèrie d'incongruències en l'assessorament professional que realitza prop d'un client (A) per tramitar i constituir una societat nacional, així com per obtenir un permís de residència, tot a favor d'un tercer (B). Per tant, el client (A) –que es presenta com a advocat que exerceix en un país europeu (Z)– actua com a intermediari entre el subjecte declarant i (B).

En el procés de verificació de *coneixement del client*, que permet al professional cerciorar-se que les manifestacions i la documentació aportades pel seu client siguin consistents i puguin ser contrastades per determinar-ne la veracitat, la lletrada va poder comprovar com algunes dades facilitades pel client eren diferents de les que constaven en les pàgines web dels negocis dels quals deia formar part en el seu país de residència (Z).

L'estudi practicat per la UIF dels diversos comptes bancaris posa en relleu que l'operativa genèrica del client (A) consisteix en l'abonament en compte bancari de multitud de xecs estrangers lliurats per tercers en el seu país de residència (Z) per imports no elevats, en quantitats rodones i que sumen uns 246.000 euros.

La justificació que argumenta el client prop de la seva entitat bancària és que són fruit de l'assessorament legal que duu a terme en el seu país europeu de residència (Z).

La Unitat conclou, sota forma d'hipòtesi, que l'activitat manifestada pel client no es correspondria amb la realitat, ateses les deteccions obtingudes en fonts obertes per l'advocada declarant, atès que la multitud de xecs lliurats provenien indistintament de diverses regions del país europeu (Z) –regions llunyanes a la ciutat on deia que exercia (A)–, i atès que tots els lliuradors dels xecs eren originaris de la mateixa zona continental (diferent de l'europea) igual que el client (A), tot i que els lliuradors i el beneficiari residien al país europeu (Z).

D'igual forma, els endossaments de xecs no van ser justificats documentalment prop de l'entitat bancària, com tampoc no es va justificar formalment l'activitat professional que deia que exercia el client (A).

La totalitat dels valors dipositats al banc sumen uns 10.900 euros, atès que, entre d'altres, el client (A) va poder disposar de quantitats importants de diners en efectiu, i que va efectuar una transferència internacional rellevant a una persona física.

L'expedient es trasllada a la Fiscalia General d'Andorra.

Indicis de risc:

- Manca d'acreditació de l'activitat professional.
- Manca de suport documental per justificar els ingressos.
- Xecs lliurats per imports no elevats en imports rodons.
- Zones de lliurament dels xecs distants de la zona professional del client.
- Coincidència en l'origen geogràfic de lliuradors i beneficiari, diferent del país de residència.

Cas núm. 4: A través de la cooperació internacional, es rep una sol·licitud d'informació d'un país (Z), respecte d'una transferència per valor d'uns 90.000 euros efectuada per un client (A) des d'una entitat bancària del país.

Segons el nostre homòleg, el client (A) és familiar directe d'una persona encausada en el dit país per suborn i aprofitament d'informació privilegiada en l'adjudicació de contractes públics.

Les demandes efectuades des d'aquesta Unitat al sistema bancari del Principat permeten comprovar com, tot i no tenir comptes bancaris vigents, el familiar directe encausat (B) havia obert diversos comptes en el passat en dos entitats financeres diferents.

Aquesta Unitat detecta, en l'estudi dels moviments financers del client (B), operacions milionàries consistents majoritàriament en ingressos en efectiu, en traspassos interns a altres comptes de la mateixa entitat bancària –mitjançant l'ús de societats instrumentals d'altres jurisdiccions del seu país d'origen (Z) o bé del Principat. De la mateixa forma, es relleven reintegraments en efectiu, així com transferències internacionals a altres jurisdiccions, les beneficiàries de les quals són societats de naturalesa instrumental.

Ensems, l'estudi esmentat permet relacionar operacions internes en la mateixa entitat bancària entre els comptes que representa l'encausat (B) amb terceres persones que també han estat encausades en dos (2) afers diferents dels de la investigació que es duu a terme i que és motiu de la demanda del nostre homòleg. Els referits assumptes també són d'una tipologia que significa la corrupció de càrrecs públics, entre altres delictes.

Finalment, es detecta que al moment de cancel·lar els seus comptes, el client (B) traspassa els seus actius als comptes del seu familiar directe (A), disposant d'una posició valorada global d'uns 30.000 euros en haver-se practicat igualment altres operacions d'emissió de transferències a l'estranger.

L'expedient es trasllada a la Fiscalia General d'Andorra.

Indicis de risc:

- Ús abusiu de societats instrumentals pel mateix client.
- Traspassos interns entre les societats instrumentals del mateix client.
- Manipulació d'imports considerables en efectiu (ingressos i reintegraments).
- Transferències internacionals a societats instrumentals d'altres jurisdiccions.
- Manca de suport documental per acreditar les operacions.
- Cancel·lació de comptes i traspàs d'actius al compte d'un familiar.
- Vinculacions en traspassos interns amb tercers sense justificació de relació de negoci.
- Dades periodístiques i públiques que impliquen penalment tercers vinculats en traspassos interns.

Cas núm. 5: Un subjecte obligat bancari presenta davant aquesta Unitat una declaració de sospita consistent en el fet que un client (A) originari del país (Z) és motiu d'una acusació escrita per part d'una mercantil (B) del mateix país.

Resulta que el client (A) havia desenvolupat la seva activitat laboral en el passat com a responsable de les finances de (B), produint-se una sèrie d'irregularitats comptables i podent determinar a posteriori que hauria desviat en benefici propi uns 3.785.000 USD.

L'estudi bancari efectuat per aquesta Unitat significa que el client (A) obre un compte bancari a nom d'una societat instrumental del país (Y) amb la recepció d'una transferència emesa pel mateix interessat del país (X).

Dos (2) dies més tard, el client (A) ordena una transferència per valor d'uns 2.700.000 USD a un compte bancari del mateix país (X) –d'on ja provenien els seus actius– a nom d'una tercera persona (C), justificant-ho amb un contracte de compravenda d'unitat immobiliària en un país (W).

Passats uns dies, torna a ordenar una transferència al mateix compte (C), al·legant el pagament de taxes pendents per la compra del bé immoble.

Aquesta Unitat comprova en fonts obertes d'informació digital com una identitat idèntica a la del client (A) es vincula a una detenció per motius similars als exposats anteriorment.

Mitjançant la cooperació internacional, aquesta Unitat sol·licita col·laboració del nostre homòleg del país d'origen del client (A) i la societat (B), que ens confirma que efectivament aquest client va ser detingut, processat i condemnat pels motius ja descrits.

El compte presenta un saldo d'uns 9.400 USD.

L'expedient es trasllada a la Fiscalia General d'Andorra.

Indicis de risc:

- Ús d'una societat instrumental.
- Compte "pont" (ús exclusiu per rebre i transferir diners en un termini breu de temps).
- Contracte entre parts privades i desvinculat jurisdiccionalment del país, i per tant de difícil verificació.
- Manca de seguiment de les operacions amb documentació notarial de la compravenda.
- Manca de seguiment de les operacions amb documentació tributària referent al pagament de les taxes per la compravenda.
- Incongruència en les operacions financeres, en haver-se pogut realitzar a la jurisdicció on ambdós persones tenien actius els seus comptes bancaris.

Àrea Operacional

6. PONÈNCIES

6.1. El risc d'opacitat de les societats instrumentals

Concepte de societat instrumental

Les societats instrumentals solen ser societats que tan sols existeixen en “el paper”, no desenvolupen activitats mercantils significatives, s'atribueixen un capital mínim, disposen de pocs empleats, i alhora aporten un grau elevat de confidencialitat als seus propietaris amb l'única finalitat de constituir un instrument com, per exemple, ser propietària d'uns béns ocultant-ne la identitat del titular real o almenys dificultant-ne la identificació. La utilització de societats instrumentals implica que el risc de blanqueig de diners o valors, o de finançament del terrorisme sigui més accentuat, tal com posen en relleu els estàndards internacionals als quals ens referirem més endavant.

Aquest increment del risc l'ha subratllat en reiterades ocasions el Grup d'Acció Financeira (GAFI) i l'OCDE.

Les societats instrumentals i els estàndards internacionals

El GAFI, en l'informe del 22 de juny del 2000, anomenat *The review to identify Non-Cooperative countries or territories: increasing the worldwide effectiveness of anti-money laundering measures*, va destacar el següent: Les societats instrumentals i nominals s'utilitzen sovint com a mecanismes de blanqueig de capitals procedents del crim i, en particular, del delictes de corrupció. Així doncs, l'habilitat de les autoritats competents per obtenir i intercanviar informació en relació amb la identificació de les persones jurídiques i del(s) seu(s) beneficiari(s) efectiu(s) és essencial per a totes les autoritats responsables de la prevenció i la persecució de blanqueig de capitals.

Així mateix, el GAFI, en el seu informe del 13 d'octubre del 2006, anomenat *The misuse of corporate vehicles, including trust and company service*, estableix que “en molts casos, una estructura consistent en una sèrie de persones jurídiques i trusts (fideïcomisos) – creades en diferents jurisdiccions – és utilitzada per amagar la identitat i dur a terme una estructura fraudulenta”.

L'any 2001, l'OCDE publicava el seu informe *Au-delà des apparences: L'utilisation des entités juridiques à des fins illicites*. En la seva síntesi, l'informe ja fixava uns paràmetres essencials per combatre eficaçment la utilització abusiva dels vehicles jurídics amb finalitats il·lícites. L'informe considerava com a indispensable que totes les jurisdiccions disposessin dels mecanismes suficients que permetessin a les autoritats competents obtenir en temps suficient i útil les informacions relatives als beneficiaris efectius.

Igualment es requeria que les autoritats disposessin de la informació que permetés el control dels vehicles jurídics creats en la seva jurisdicció, ja fos en el marc de les investigacions d'activitats il·legals o en el marc de la tasca de supervisió i que, a més, aquesta informació es pogués intercanviar amb altres autoritats, tant a escala nacional com a escala internacional.

Així doncs, i sota aquests paràmetres, es va considerar fonamental que els països es fixessin tres objectius:

1. Les autoritats havien de poder obtenir les informacions sobre el beneficiari efectiu dels vehicles jurídics i conservar aquesta informació.
2. Les autoritats havien d'assegurar-se una supervisió adequada i una estricta integritat del sistema d'obtenció i de conservació de les informacions.
3. Dins del respecte dels principis jurídics fonamentals de cada jurisdicció i dins de l'àmbit de les seves respectives competències, les autoritats de reglamentació, de supervisió i d'aplicació de la llei, havien d'estar habilitades per poder intercanviar nacionalment o internacionalment les informacions no públiques sobre els beneficiaris efectius de les persones jurídiques.

La documentació publicada pel GAFI posa en relleu determinades circumstàncies que poden estar presents en casos de blanqueig de diners o valors o representen més risc que es produeixi, i entre aquestes es destaca la utilització de societats instrumentals o vehicle havent analitzat diferents tipologies de blanqueig de diners o valors producte del crim relacionades amb la utilització d'aquest tipus d'estructures jurídiques.

És evident, doncs, que el risc que planteja la utilització de societats instrumentals des del punt de vista del blanqueig de diners o finançament del terrorisme hagi estat recollit a la normativa i els estàndards internacionals, com ara les antigues Recomanacions 33 i 34 del GAFI i les noves Recomanacions 24 i 25 sobre la transparència i el beneficiari final de les persones i les estructures jurídiques.

La problemàtica que genera la utilització de societats instrumentals recau bàsicament en la més o menys opacitat de les mateixes societats en relació amb la identificació de la persona física que n'exerceix el control efectiu. Així doncs, el risc recau en la dificultat o la impossibilitat emparellada d'identificar el veritable drethavent de la societat o de l'entramat societari corresponent. Els estàndards internacionals vigents han establert els mecanismes dels quals s'han de dotar els països per minimitzar aquest risc i, en definitiva, posar fi a l'opacitat. Entre d'altres:

- Assegurant-se que en la seva normativa comercial, la normativa sobre societats, les seves lleis sobre fidúcies i altres textos legals, els països imposin una transparència suficient respecte als beneficiaris efectius, el control de les persones jurídiques, fidúcies i altres estructures jurídiques.
- Que tot i existir la normativa descrita anteriorment, les autoritats competents puguin accedir fàcilment a obtenir la informació (exacta i actualitzada) relativa a les persones que exerceixen el control, i en definitiva, al(s) beneficiari(s) efectiu(s).
- Tenir especial cura davant la possibilitat que les societats puguin emetre accions al portador.

Malgrat que al llarg d'aquests anys s'ha intentat mitigar la problemàtica amb diferents mecanismes i a través de les diverses normatives que han anat implementant els estats, la preocupació continua, i és fruit de l'anàlisi de les diferents tipologies detectades pels organismes de lluita contra el blanqueig de capitals.

En l'actualitat, i a tall d'exemple, un dels aspectes fonamentals tractats en la proposta de la 4a Directiva europea se centra en noves mesures per fer més clara i accessible la informació sobre la titularitat real de les persones jurídiques.

Així, i a tall de síntesi, la proposta recull:

- L'exigència per a les persones jurídiques de disposar d'informació sobre els seus propis titulars reals. Aquesta informació s'hauria de posar a disposició tant de les autoritats competents com dels subjectes obligats.
- Quant a les estructures jurídiques, els fideïcomissaris haurien de declarar la seva condició quan es converteixin en clients d'aquests subjectes, i aquesta informació s'hauria de posar en coneixement de les autoritats competents.

L'impuls en el desenvolupament normatiu en la matèria i l'acompliment de la normativa nacional i internacional vigent al Principat d'Andorra han estat un dels eixos fonamentals de la tasca desenvolupada, entre d'altres, per la Unitat d'Intel·ligència Financera del Principat d'Andorra. L'acompliment dels estàndards que han estat enunciats ha estat present en el desenvolupament de les accions de supervisió efectuades per membres de la Unitat tot al llarg d'aquest darrer any. Però el desenvolupament normatiu andorrà en certes matèries ha anat acompanyat d'una major proactivitat de la UIF en aquests darrers temps.

El control de les inversions estrangeres al Principat d'Andorra

El 21 de juny del 2012, el Consell General va aprovar la Llei 10/2012, d'inversió estrangera al Principat d'Andorra, per complementar la reforma iniciada l'any 2008 amb l'aprovació de la Llei 2/2008, del 8 d'abril, d'inversions estrangeres, a través de la "Clàusula de salvaguarda" prevista al seu articulat. Aquest procés de reforma del sistema econòmic del Principat amb l'obertura de l'economia andorrana a la inversió estrangera privada ha tingut, entre molts altres, uns efectes importants sobre la tasca duta a terme per la Unitat d'Intel·ligència Financera.

En efecte, la Unitat d'Intel·ligència Financera ha assumit un rol important en els processos d'autorització d'aquestes inversions. En concret, com a organisme encarregat de la prevenció del blanqueig i el finançament del terrorisme, la UIF pot informar desfavorablement de les sol·licituds efectuades per persones físiques o jurídiques estrangeres.

Aquesta funció de control en el marc de les inversions estrangeres ha suposat un increment considerable en el nombre de dossiers tractats per l'Àrea Operacional de la UIF. Ultra les verificacions concretes i les anàlisis efectuades sobre les persones físiques estrangeres sol·licitants, aquesta Unitat ha tingut especial cura en el tractament de les sol·licituds d'inversió estrangera efectuades per persones jurídiques estrangeres.

Així doncs, la UIF ha centrat els seus esforços a assegurar-se un clar coneixement de l'estructura de la persona jurídica estrangera sol·licitant, amb la intenció de detectar estructures jurídiques instrumentals i, cosa que és més important, d'identificar el seu veritable drethavent o drethavents.

Els processos d'autorització han tingut en compte no tan sols la possibilitat d'identificar el veritable drethavent en el moment de la sol·licitud sinó que, a més, s'ha tingut especial cura que la informació relativa a futurs canvis accionaris i/o de control de la persona jurídica estrangera fossin fàcilment accessibles per part de les autoritats andorranes.

Les mancances detectades en aquest sentit (bàsicament relacionades amb societats on el capital social era configurat amb accions al portador) han generat el corresponent informe desfavorable a aquestes inversions.

Per tant, creiem fermament que la concessió d'autoritzacions d'inversió estrangera a societats instrumentals pot implicar un elevat risc de blanqueig de diners o valors o de finançament del terrorisme, més encara si les societats vehicle sol·licitants no gaudeixen d'una clara finalitat econòmica o si concorren algunes de les circumstàncies a què fa referència l'informe del GAFI del 2006 esmentat *ut supra*, tal com recull el Comunicat tècnic de la UIF del 26 de març del 2003.

En aquest sentit, és obvi que el fet que la societat sol·licitant sigui una societat instrumental o vehicle incrementa el risc de blanqueig de diners o valors, tal com destaquen, entre d'altres, les sentències 21-2006 i 23-2006, del 24 d'abril del 2006, de la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia, que es pronuncien en els termes següents:

“La titularitat d'accions o participacions resulta, des d'un altre punt de vista, especialment sensible, com el que se'n deriva de les finalitats a què serveix la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional, de 29 de desembre del 2000, en el marc de la qual la Unitat de Prevenció del Blanqueig va aprovar el comunicat de 26 de febrer de 2003 (BOPA núm. 18, de 6 de març del 2000), en el punt 23 del qual es diu que són susceptibles de comportar operacions de blanqueig la utilització de societats nacionals o extraterritorials en les que la identitat del propietari o els accionistes és desconeguda.”

Aquest argument ha estat utilitzat per la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia per justificar la denegació d'una autorització de constitució d'una societat andorrana, argument que seria plenament aplicable als expedients d'autorització d'inversions estrangeres tramitats per la UIF.

El Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, Sala Administrativa, s'ha pronunciat en reiterades ocasions sobre la viabilitat jurídica de no autoritzar inversions estrangeres dutes a terme a través de societats procedents de països on hi ha una manca de transparència en relació amb les seves persones jurídiques.

Així, per exemple, la seva sentència 14-2011, del 4 de març del 2011, estableix que:

“[...] l'informe negatiu de la Unitat d'Intel·ligència Financera en què s'han basat les resolucions administratives impugnades, ha tingut en compte el fet que no consta la titularitat real de les accions de la recurrent i, a més, que la legislació de la República de Panamà, tot i no tractar-se d'un país no cooperatiu, no permet esbrinar l'estructura de titularitat de la majoria de societats constituïdes en el seu territori, de manera que incompleix la Recomanació 33, que afecta la transparència de les persones jurídiques.”

Tal com s'ha exposat *ut supra*, la identificació del veritable drethavent resulta fonamental per a la prevenció del blanqueig de diners i valors.

Tant és així, que el mateix Tribunal Superior de Justícia ha fonamentat la denegació d'autoritzacions de constitució de societats per la impossibilitat o dificultat, de resultes de la configuració de la societat en qüestió –ja sigui estatutària o legal–, de verificar la identitat dels seus veritables drethavents.

Conclusions

En conclusió, i per tot el que s'ha exposat, aquesta Unitat significa la importància de minimitzar el risc que suposa la utilització de persones o estructures jurídiques que presentin un elevat grau d'opacitat respecte de la seva titularitat real. Aquest fet s'ha traduït en els darrers temps en un increment de les accions dutes a terme per la Unitat d'Intel·ligència Financera del Principat d'Andorra i en el marc de les seves competències per fer-hi front.

Àrea Operacional

6.2. Nous mètodes de pagament –divises virtuals

Introducció

Els avenços tecnològics, juntament amb l'augment del nombre d'usuaris a Internet, han permès crear i desenvolupar nous mètodes de pagament, com per exemple, la banca *online*, utilitzada diàriament per efectuar tot tipus d'operacions financeres mitjançant un ordinador o un *smartphone*. Més recentment, durant els últims anys, s'ha creat un nou mètode de pagament denominat divisa virtual, que no suposa una innovació tecnològica d'un procés ja existent –com és el cas de la banca *online*–, sinó que representa un nou sistema amb diferències significatives respecte als mètodes de pagament convencionals.

L'aparició del *bitcoin* i altres divises virtuals, així com la seva relació amb *Silk Road* i *Liberty Reserve*, ha augmentat l'interès dels governs arreu del món sobre l'ús d'aquesta moneda. Organismes internacionals com ara el GAFI o el BCE han dut a terme estudis sobre els nous mètodes de pagament desenvolupats en els darrers anys.¹ Més recentment, el Grup Egmont va aprovar l'elaboració d'un informe específic sobre els riscos del blanqueig mitjançant l'ús de divises virtuals, i s'estima que aquest informe estigui finalitzat el maig del 2015. A més, durant el 22è Plenari Egmont es va fer una *training session* titulada “New payment methods and terrorism financing”; a continuació, es farà un breu resum d'una part d'aquesta *training session* que es completarà amb les conclusions principals dels informes ja existents sobre la matèria.

I] Divises digitals: diferències entre la moneda electrònica i la divisa virtual

Per entendre millor les diferències entre la moneda electrònica i la moneda virtual, primer s'ha de comprendre que la moneda fiduciària és emesa per una autoritat central que controla l'oferta monetària a través del tipus d'interès. Les institucions bancàries són les intermediàries entre l'oferta i la demanda de diners. La moneda electrònica no és més que el format digital de la moneda fiduciària; per tant, aquesta moneda sempre està associada a una moneda de curs legal (euro, dòlar, lliura...), i a més, està regulada i supervisada per una autoritat competent –com per exemple el Banc Central Europeu o la Reserva Federal dels Estats Units d'Amèrica.

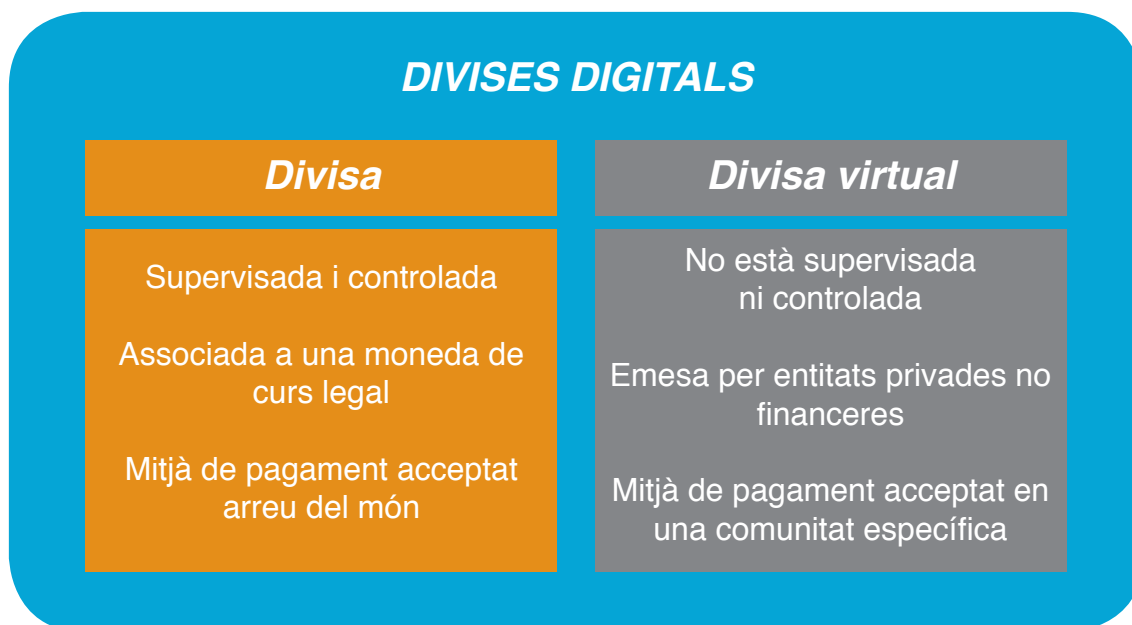
La moneda virtual, en canvi, encara no està regulada, i és emesa per entitats privades no financeres, per la qual cosa no està sotmesa a cap supervisió. A més, a diferència de la moneda electrònica, la divisa virtual només està acceptada pels membres d'una comunitat virtual específica i, per tant, fora d'aquesta comunitat la moneda no té cap valor.

---

1. Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI) (2013), *FATF's Guidance for a Risk-Based Approach: Prepaid Cards, Mobile Payments and Internet-Based Payment Services*.

Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI) (Juny 2014), *Virtual currencies. Key Definitions and Potencial AML/CFT Risks*.

Banc Central Europeu (Octubre 2012), *Virtual Currency Schemes*.

Gràfic 1. Diferències entre divisa electrònica i virtual.²

II] Tipus d'esquemes d'ús de divises virtuals

El Banc Central Europeu identifica –en l'informe titulat *Virtual Currency Schemes*– tres tipus de sistemes de divises virtuals: el sistema tancat, el sistema unidireccional i el sistema bidireccional.

Tipus 1: Sistema tancat (no convertible)

El sistema tancat està associat als jocs *online*. En aquest sistema no hi ha cap connexió amb l'economia real. L'usuari paga una subscripció i a mesura que avança en el joc, va guanyant monedes virtuals –també en pot comprar– que utilitza per millorar l'experiència de joc (millorant el personatge, adquirint noves eines...). En aquest sistema, la divisa virtual s'utilitza únicament i exclusivament per adquirir béns o serveis virtuals.

Tipus 2: Sistema unidireccional (no convertible)

El sistema unidireccional va un pas més enllà, perquè permet comprar béns i serveis virtuals i físics. L'usuari canvia moneda electrònica per divisa virtual a un tipus de canvi fix però no pot obtenir moneda electrònica mitjançant la venda de divisa virtual. L'informe del BCE menciona l'exemple dels *Nintendo Points Cards* per il·lustrar aquest tipus d'esquemes. Aquesta divisa virtual és utilitzada per comprar jocs de la marca.

Tipus 3: Sistema bidireccional (convertible)

El sistema bidireccional és el que presenta un risc més elevat a efectes del blanqueig de capitals. En aquest sistema es pot comprar o vendre divisa virtual a un tipus de canvi fix o variable depenent del tipus de divisa virtual adquirida o venuda (bitcoin, dòlar Linden...). Aquest sistema té un impacte real en l'economia perquè, per una banda, es poden utilitzar divises virtuals per comprar/vendre béns i serveis tangibles i, d'altra banda, és possible bescanviar divisa virtual per divisa de curs legal. L'esquema de divisa virtual *tipus 3* més conegut i utilitzat fins ara és el sistema bitcoin.

2. El GAFI, en el seu informe titulat "Virtual currencies. Key Definitions and Potencial AML/CFT Risks" publicat el juny del 2014, defineix la divisa digital com una "[...] representació digital de la divisa virtual (moneda que no és de curs legal) o de la moneda electrònica (moneda de curs legal), ambdós termes sovint s'intercanvien amb el de divisa virtual. En aquest article per evitar confusions només s'utilitzarà el terme divisa virtual i moneda o divisa electrònica".

III] Divisa virtual: el cas del bitcoin

El sistema bitcoin va ser creat per un programador japonès l'any 2009. Per començar a operar amb aquesta divisa virtual, l'usuari necessita descarregar, prèviament, un software gratuït de codi obert, tot seguit compra bitcoins a través d'una plataforma d'intercanvi —com per exemple Mt. GOX, plataforma que permet intercanviar dòlars per bitcoins i viceversa—; un cop comprats, els bitcoins es guarden en el moneder digital o *digital wallet* del comprador. El tipus de canvi entre el dòlar i el bitcoin el determina l'oferta i la demanda de la moneda, i l'oferta està determinada per l'empresa Bitcoin.³

Amb la divisa bitcoin es poden adquirir una gran varietat de béns i serveis, tant físics com virtuals. Es poden comprar des de llibres, roba o ordinadors fins a viatges o cotxes. Les transaccions entre els usuaris es duen a terme mitjançant una xarxa descentralitzada *Peer-to-Peer* (P2P) —com per exemple Bit Torrent, utilitzada per compartir música, vídeos i jocs per Internet—, de manera que cap institució financera no està involucrada en les transaccions entre els usuaris.

L'anonimat és pràcticament total, les transaccions són enviades directament des d'un ordinador a un altre i malgrat que són visibles —ja que queden registrades internament—, els usuaris poden tenir múltiples adreces bitcoin públiques que no estan associades a cap nom o adreça física i que, per tant, són molt difícils de detectar. També cal mencionar que els comptes bitcoin no estan registrats.

L'ús del sistema bitcoin pot estar motivat per diferents raons tant lícites com il·lícites:

- Raó ideològica: el sistema Bitcoin es veu com el futur dels sistemes de pagament i com una alternativa al sistema financer actual.
- Raó econòmica: en no haver-hi intermediaris, els costos de manteniment del compte són inexistents i les comissions per realitzar transferències són molt més baixes que les que ofereix una entitat bancària convencional. La moneda també pot ser utilitzada per a la inversió o l'especulació.
- Raó delictiva: aquesta moneda podria ser utilitzada per a fins il·lícits com ara el blanqueig de capitals, el tràfic de mercaderies il·legals o bé el finançament del terrorisme. L'octubre del 2013 l'FBI va detenir Ross William Ulbricht, propietari de la pàgina web Silk Road. En aquesta pàgina web es podien fer —mitjançant la divisa bitcoin— tot tipus d'activitats il·legals (venda de drogues, falsificació de carnets, contractació de sicaris, entre d'altres); l'anonimat proporcionat per la divisa virtual juntament amb l'anonimat que oferia la xarxa TOR (utilitzada per Silk Road) feia molt difícil localitzar tant el comprador com el venedor d'aquests béns o serveis. En l'operació, el Departament de Justícia dels Estats Units d'Amèrica va confiscar aproximadament 173.991 bitcoins valorats —en la data de confiscació— en més de 33,6 milions de dòlars estatunidencs.

IV] Riscos potencials en matèria de PBC/FT

Les divises virtuals descentralitzades que operen dintre del sistema bidireccional (o convertible) són vulnerables al blanqueig de capitals i al finançament del terrorisme.

Les vulnerabilitats que presenta aquesta moneda són de caràcter divers. Així doncs, d'una banda, poden permetre un major anonimat que els tradicionals pagaments electrònics (targetes de crèdit/dèbit, sistema de pagament *online* Paypal, etc.). General-

3. Sobre generació de noves monedes bitcoin, vegeu l'informe elaborat pel Banc Central Europeu prèviament citat.

ment, els sistemes de divisa virtual estan caracteritzats per una relació entre els clients *non-face-to-face*, i pot permetre transferències o finançament anònims perquè dificulta la traçabilitat de les transaccions i, per tant, l'origen dels fons.

D'altra banda, els sistemes descentralitzats són particularment vulnerables al risc de l'anonimat. En el cas del bitcoin, el *Bitcoin protocol* no requereix o proveeix la identificació i verificació de les persones que realitzen transaccions ni tampoc en genera cap historial. D'altra banda, no hi ha un organisme central o *software* conegut de prevenció del blanqueig que permeti monitoritzar i identificar les transaccions sospitoses. Addicionalment, tenint en compte que es basa en un sistema descentralitzat, les autoritats competents no poden identificar cap entitat –o administrador– que permeti el curs de les seves investigacions.

L'expansió de les divises virtuals s'està convertint en una de les preocupacions dels organismes encarregats de la lluita contra els delictes socioeconòmics. Els sistemes de divisa virtual són accessibles via Internet i poden ser utilitzats per transferir fons internacionalment. A més, les divises virtuals solen estar relligades a infraestructures complexes on estan involucrades multitud d'entitats, sovint distribuïdes en diversos països. Aquesta segmentació de serveis significa que la responsabilitat dels deures de PBC/FT, així com els de la supervisió de les autoritats competents, no queda definida. Addicionalment, el registre de les transaccions efectuades pot estar ubicat en diferents jurisdiccions i això fa encara més difícil per a les autoritats d'investigació seguir-ne la traçabilitat. Aquest problema es veu agreujat per la natura descentralitzadora de l'esquema de divisa virtual, ja que, deliberadament, es poden ubicar en jurisdiccions que no tenen els mecanismes adequats per a la prevenció del blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme.

Conclusió

Les divises virtuals representen un nou repte per a la lluita contra el blanqueig de capitals i el finançament del terrorisme. La falta de supervisió per part d'una autoritat central i l'anonimat que ofereixen algunes divises virtuals faciliten i agreugen la proliferació d'activitats il·legals. Les divises virtuals presenten un risc similar al diner en efectiu per l'anonimat que proporciona, així com l'extrema dificultat de seguir la traçabilitat de les transaccions que s'efectuen, i a més a més permeten realitzar transferències internacionals fora dels requeriments del sistema financer internacional.

L'informe del Grup Egmont aportarà un coneixement més profund sobre l'ús i el funcionament d'aquestes divises amb l'objectiu de poder adoptar mesures concretes per mitigar el risc que representa l'ús d'aquest sistema per blanquejar diners i finançar el terrorisme.

Àrea de Supervisió

Bibliografia

Banc Central Europeu (octubre 2012), *Virtual Currency Schemes*. <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>

Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI) (2013), *FATF's Guidance for a Risk-Based Approach: Prepaid Cards, Mobile Payments and Internet-Based Payment Services*. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-RBA-NPPS.pdf>

Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI) (juny 2014), *Virtual currencies. Key Definitions and Potencial AML/CFT Risks*. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potencial-aml-cft-risks.pdf>

6.3. La figura del comís sense condemna

I. Consideracions prèvies

La comunitat internacional ha detectat que abunden els supòsits relacionats amb la criminalitat organitzada, en general, i amb el blanqueig de capitals, en particular, en els quals resulta impossible l'obtenció d'una condemna penal ferma (v.g. defectes formals, fugues, defuncions, immunitats, etc.), a la qual es condiona el comís. Com a conseqüència d'això, els criminals aconsegueixen sortir personalment i patrimonialment impunes del procés penal corresponent i **amb plena disponibilitat dels béns fruit de la seva activitat delictiva**⁴.

Per tant, es fa necessària la implantació d'un **instrument real o in rem** que no pateixi de la rigidesa dels mecanismes punitius de l'Estat (v.g. estàndards probatoris diferents) i que permeti, al marge dels procediments penals *in personam*, **dirigir-se contra la pròpia propietat adquirida de forma il·lícita**.

És per això que, en els últims temps, la comunitat internacional ha anat instaurant progressivament un sistema de **comís sense condemna o comís civil**⁵, independentment d'una eventual condemna, que té per objecte la confiscació d'aquells béns d'origen il·lícit, presumiblement delictiu o, amb caràcter general, no assentat sobre una *justa causa*.

En aquest context, la incorporació d'aquesta figura jurídica permetria desenvolupar una **política criminal efectiva i eficaç** en un món globalitzat on la delinqüència organitzada es configura, cada cop més, com a un negoci d'abast mundial⁶.

II. Principals característiques del comís civil

Naturalesa jurídica del comís civil

El comís civil es configura com a una acció real o *in rem* que, amb independència de l'existència d'una condemna penal prèvia, **es dirigeix directament contra la propietat**, sobre la base de que aquesta és producte del crim o ha estat emprada per a la comissió d'un delictu. Les seves característiques principals són les següents:

i. El comís civil es configura com a un procediment *in rem*, real o objectiu

La *ratio legis* del comís civil no es la de castigar un comportament antijurídic i, per tant, **no és una pena**, sinó que **persegueix remeiar una situació patrimonial il·lícita** sorgida com a conseqüència de l'origen il·lícit d'una determinada propietat (i.e. d'una activitat presumiblement delictiva).

4. Segons les darreres estimacions de les Nacions Unides, l'import total del producte del crim a escala mundial ascendeix a 2,1 bilions USD, és a dir, el 3,6% del PIB mundial (dades per a l'any 2009 de l'estudi de l'Oficina de les Nacions Unides contra la droga i el delictu denominat "*Estimating illicit financial flows from drug trafficking and other transactional organised crimes*", d'octubre de 2011).

5. Des d'un punt de vista terminològic, convé posar en relleu que en aquest document emprarem el terme "*comís civil*" per tal de diferenciar-ho del "*comís penal*". No obstant això, seria tècnicament més correcte parlar de "*comís sense condemna*" o "*comís no basat en condemna*".

6. D'aquesta manera, per exemple, es podria evitar que els presumptes delinqüents es beneficiessin dels resultats de les seves activitats il·lícites en els supòsits en què recaigués sentència absolutòria per defectes formals en la substanciació del procés penal.

Això és degut a que el comís civil no es configura com a una pena derivada del delict⁷, sinó com a **un procediment in rem –de caràcter real-, no in personam**, que es limita a examinar la licitud d'un determinat estat patrimonial.

Per tant, únicament es pretén impedir que persisteixi una pertorbació de l'ordenament jurídic que afecta exclusivament a l'esfera patrimonial o objectiva.

Aquesta tesi ha estat consagrada jurisprudencialment de forma reiterada⁸ pel Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) que, en la seva Decisió, de 10 de juliol del 2007 (cas Dassa v. Liechtenstein), es va pronunciar en els següents termes respecte del “comís civil” instaurat a Liechtenstein:

“El tribunal considera que els tribunals de Liechtenstein van ser unànimes en la seva conclusió de que l'embargament (i posterior comís) [comís civil o sense condemna] no constitueix una pena en el sentit de l'article 33.2 de la Constitució i de l'article 7.1 de la Convenció [de Drets Humans]. En atenció al criteri d'aquest Tribunal, s'entén que el comís [civil] d'actius no és un càstig addicional, sinó una conseqüència civil del fet de que el autor o altres beneficiaris hagin obtingut uns actius derivats d'una activitat il·lícita.

*[...] Existeixen molts elements que fan a l'embargament i al **comís [civil]**, [...], més comparables a una **restitució d'un enriquiment injust de dret civil que a una sanció penal**”.*

ii. El comís civil no requereix cap condemna penal prèvia, ja que es configura com a un procediment in rem

Una de les diferències entre el “comís civil” i el comís penal és que per dur a terme el primer no seria necessària una prèvia sentència condemnatòria.

Això és degut a que la naturalesa jurídica del comís civil és diferent a la del comís penal, ja que **no és una pena**⁹:

- El **comís penal** es configura com a una pena secundària o accessòria. De fet, l'article 70 del nostre Codi penal ubica el comís dins del títol relatiu a les “conseqüències accessòries del delict”.
- Tal com ha quedat exposat *ut supra*, el **comís civil** no es configura com a una pena derivada del delict, sinó com a una conseqüència de naturalesa diferent, més pròxima a les institucions de naturalesa civil relacionades amb la *justa causa* del títol.

7. Vid. “Sobre l'ampliació del comís i el blanqueig, i la incidència en la receptació civil”, Gonzalo Quintero Olivares, Revista electrònica de Ciència Penal i Criminologia, núm. 12-r2 del 2010.

8. També en la Decisió del TEDH, de 5 de juliol del 2001 (cas Arcuri v. Itàlia), va considerar el mecanisme de comís civil establert a Itàlia com un mecanisme *in rem*: “el Tribunal reitera que [...] les mesures preventives prescrites en les lleis italianes de 1956, 1965 i 1982 [procediments de comís civil], no impliquen la recerca d'un culpable sinó que estan dissenyades per a prevenir la comissió de delictes i no són comparables a sancions penals”.

També en el Cas “Butler v. Regne Unit”, el TEDH, en la seva decisió de data 27 de juny del 2002, estima que “l'ordre de comís [civil] fou una mesura preventiva i **no pot comparar-se amb una sanció penal**, des de que ha estat pensada per treure de circulació els diners presumiblement destinats al tràfic d'estupefaent”. Veure també les decisions del TEDH en els casos Arcuri v. Itàlia i Dassa v. Liechtenstein

9. Recordem, per exemple, el Cas “Butler v. Regne Unit”, resolt pel TEDH, en la seva Decisió de data 27 de juny del 2002.

En conseqüència, el procediment corresponent únicament tindria per objecte valorar si la propietat està fonamentada en una *justa causa* i té un origen lícit o si, pel contrari, constitueix una situació patrimonial il·lícita que pertorba l'ordenament jurídic i que, per tant, s'ha de remeiar.

iii. Els estàndards relatius a la càrrega de la prova són més flexibles, ja que no estem davant una sanció penal, sinó davant una mesura de caire civil (privació de l'enriquiment injust)

En l'àmbit penal, la condemna d'una persona exigeix que el tribunal tingui la convicció, més enllà de tot dubte raonable, de la culpabilitat de la persona processada.

En canvi, compte tingut que el comís civil no és una sanció penal, l'exigència probatòria es pot relativitzar i aplicar els estàndards probatoris civils (com, d'altra banda, ja s'està fent en els països de l'entorn).

En aquest sentit, ha estat pacíficament acceptada -tant pels instruments jurídics internacionals com per la legislació interna de diversos països- la possibilitat d'invertir la càrrega de la prova en aquest supòsits. Així, el Ministeri Fiscal únicament hauria de desenvolupar una activitat probatòria suficient per generar una base raonable per creure que existeix una situació patrimonial il·lícita (v.g. prova indiciària).

A aquest efecte, podem portar a col·lació els següents instruments:

- La recomanació núm. 19 del document denominat "*Prevenió i control de la delinqüència organitzada.- Estratègia de la Unió Europea per al començament del nou mil·lenni*"¹⁰, elaborat per la pròpia Unió Europea, insta a reflexionar sobre "*la possibilitat de mitigar, en virtut del dret civil o penal o de la legislació fiscal, segons els cas, la càrrega de la prova pel que respecta a l'origen del patrimoni*", és a dir, compel·leix a valorar si en el procediment de comís civil s'ha d'admetre o no la inversió de la càrrega de la prova.
- L'article 12 de la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional¹¹, feta a Nova York el 15 de novembre del 2000, insta als Estats a "*preveure que es pugui exigir a un delinqüent que demostrï l'origen lícit del presumpte producte del delict*".
- El Grup dels 8 (G8)¹², al seu document "*G8 best principles on tracing, freezing and confiscation of assets*", anima als Estats a analitzar la possibilitat de "*requerir que el demandant [propietari dels béns comissats] demostrï l'origen lícit dels presumptes productes del crim*".
- El Grup d'Acció Financera (GAFI), a l'any 2010, va establir el contingut de les millors pràctiques¹³ en relació amb el comís i la seva Recomanació núm. 3.
- En aquest sentit, el GAFI disposa que "*la recomanació 3 estipula que els països poden considerar adoptar mesures que requereixin que el delinqüent demostrï l'origen legítim de la propietat que suposadament pot ser confiscada*".

10. Diari Oficial de les Comunitats Europees C 124/01, del 3 de maig del 2000.

11. El Principat d'Andorra és part d'aquesta Convenció des de l'any 2011.

12. Integrat per Alemanya, Canadà, Estats Units d'Amèrica, França, Itàlia, Japó, Regne Unit i Rússia.

13. Document Guia del GAFI, de 19 de febrer del 2010, sobre les millors pràctiques en relació amb el comís (Recomanacions 3 i 38), actualitzat a octubre del 2012, reafirmant-se en les seves consideracions en relació amb la qüestió del comís civil.

- Així mateix, existeixen multitud de països que s'han mostrat favorables a aquesta pràctica i ja l'han incorporat als seus ordenaments jurídics (v.g. Espanya, Luxemburg, Suïssa, Liechtenstein, San Marino i, amb peculiaritats, França, entre molts altres)

iv. *Supòsits habilitants per a la iniciació del procediment de comís civil*

El comís civil no pretén, en cap cas, substituir el procés penal. És per això que aquest procediment únicament s'hauria d'incoar davant determinats supòsits habilitants.

Així doncs, si mitjançant l'endegament d'un procés penal resultés impossible o poc realista remeiar situacions patrimonials il·lícites, és llavors quan s'iniciaria l'esmentat procediment, específicament orientat a solucionar aquesta situació.

En aquest sentit, l'article 54.1.c) de la Convenció de les Nacions Unides contra la corrupció, del 31 d'octubre del 2000¹⁴, estableix que el procediment de comís civil s'iniciarà en els següents casos: “*quan el delinqüent no pugui ser enjudiciat per motiu de: [i] defunció, [ii] fuga, [iii] absència, o [iv] en altres casos apropiats*”.

D'altra banda, el GAFI, al seu document de millors pràctiques en matèria de comís estima que, com a mínim, s'ha de substanciar el procediment de comís civil “*allà on hi hagi una propietat però no es pugui obtenir una condemna penal degut a que l'autor: (a) està mort (o mor abans de la condemna); (b) està fugit; (c) està absent de la jurisdicció; o (d) no se'l coneix*”.

Així mateix, el GAFI entén que el comís sense condemna seria també una “*eina útil*” en les següents circumstàncies:

- En aquells supòsits en què es localitzin béns però no es pugui obtenir una condemna per raons tècniques o de procediment (v.g. prescripció del delictes o de la pena, caducitat del procediment, anul·lació de proves per qüestions merament formals, etc.).
- En aquells supòsits en què existeix una evidència substancial per entendre que els guanys es van generar a partir d'una activitat delictiva però, no obstant això, no existeix suficient evidència com per complir amb els estàndards probatoris penals.
- En cas que una investigació o procés penal sigui impossible o no realista.
- En cas que el presumpte autor fos absolt del delictes precedent a causa d'una insuficient prova de càrrec.
- Quan els béns corresponents van ser generats com a resultat d'una altra activitat delictiva realitzada per la persona condemnada.
- En cas que el presumpte delinqüent gaudeixi d'immunitat jurisdiccional (v.g. agents que prevalent-se de la seva posició es dediquin, per exemple, al blanqueig de diners).

D'aquesta manera, es pot apreciar que el comís civil es configura com a un procediment que, amb caràcter general, únicament se substanciarà quan no existeixin possibilitats ni vies legals per enjudiciar al presumpte delinqüent.

14. Malgrat que aquest Conveni no està en vigor al Principat d'Andorra, és molt il·lustratiu de l'evolució normativa i doctrinal en l'àmbit internacional respecte del comís civil.

a. Fonament del comís civil

El comís penal constitueix una eina fonamental per a la recuperació dels béns derivats d'una activitat delictiva. No obstant, en determinades circumstàncies, el comís penal és un instrument poc satisfactori per a la recuperació dels esmentats actius ja que exigeix la substanciació d'un procés penal previ i, en ocasions, aquest no es pot iniciar o es paralitza, resultant impossible imposar el comís com a conseqüència d'una condemna.

En aquest context, sorgeix una nova figura jurídica: el comís civil, la finalitat de la qual no és la mateixa que la d'una sanció penal, és a dir, no pretén castigar un comportament antijurídic sinó que únicament té per objecte **posar fi a un estat patrimonial il·lícit**.

En conseqüència, es podria dir que pretén evitar situacions d'enriquiment il·lícit (que el delicte no resulti mai profitós -“*crime doesn't pay*”-).

Amb aquest mecanisme **s'evitaria que anomalies procedimentals** en virtut de les quals no es pogués condemnar al presumpte delinqüent (v.g. defectes formals, defuncions, prescripció, anul·lació de proves per qüestions formals, etc.) **suposessin, de facto, la immunitat de la esfera patrimonial del delinqüent quan existeixen proves suficients de l'origen il·lícit del seu patrimoni**.

Així mateix, es dotaria a l'Administració de Justícia d'una **eina més flexible i eficaç en la lluita contra les situacions patrimonials il·lícites** derivades d'activitats criminals, qüestió que tant debat està generant en els últims temps.

b. Breu referència a la institució del comís en la legislació andorrana

El comís com a conseqüència accessòria del delicte: el comís penal

Actualment el comís al Principat d'Andorra es configura, principalment, com a una conseqüència accessòria del delicte.

En aquest sentit, el Títol III del Codi penal es refereix a les “**conseqüències accessòries del delicte**”, entre les quals inclou, ex article 70, el “**comís dels instruments, efectes i guanys**” derivats de la comissió de la conducta típica.

Per tant, a hores d'ara, el comís *penal* derivat d'una acció delictiva tindria la naturalesa jurídica pròpia de la pena, malgrat que aquesta fos accessòria.

El comís sense condemna

Malgrat no preveure de forma expressa el nostre ordenament jurídic el “**comís sense condemna**”, es poden trobar diversos preceptes en el marc de la normativa andorrana que podrien ser assimilables (malgrat no acollir aquest instrument de forma íntegra), en la seva última essència, al concepte de comís sense condemna:

- El paràgraf 3 de l'article 129 del Codi de procediment penal estableix que “*en cas de sobreseïment provisional o d'extinció de l'acció penal per raó de la mort de l'imputat, sempre que en aquest casos quedi comprovat el fet criminal, els diners o valors que provenguin de delicte major o de delicte menor i els béns adquirits amb aquests o llur contrapartida poden ser objecte de comís d'acord amb el que es disposa a l'article 70 del Codi penal. [...]*”

- Mitjançant la modificació de l'Annex de l'Acord Monetari entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea, signat a Brussel·les el 30 de juny del 2011, el Principat d'Andorra s'ha compromès a transposar al seu ordenament jurídic, abans del 31 de març del 2015, la Decisió marc 2005/212/JAI del 24 de febrer del 2005 sobre la confiscació de procediments, mitjans i propietats relacionats amb el crim.
- Aquesta Decisió ha estat recentment substituïda de forma parcial per la Directiva 2014/42/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 3 d'abril del 2014, sobre l'embargament i el comís dels instruments i del producte del crim a la Unió Europea (tot i que, de moment, la seva transposició a Andorra encara no és obligatòria).

En aquest sentit, es pot observar (i) que la voluntat del legislador andorrà és que els delinqüents no es beneficiïn de les seves accions delictives, i (ii) que el legislador ha tractat de preveure diferents mecanismes per evitar l'existència de situacions patrimonials il·lícites vinculades a activitats delictives que, malgrat no estar sistematitzats i ser certament embrionaris, evidencien la tendència legislativa.

En aquest context, la regulació expressa del comís sense condemna o comís civil en l'ordenament jurídic andorrà seria **l'evolució natural i coherent** d'aquest, que es dirigeix vers mecanismes jurídics més eficients per a lluitar contra la delinqüència.

III. IMPLANTACIÓ DEL COMÍS CIVIL EN L'ÀMBIT INTERNACIONAL

Un cop analitzada la naturalesa jurídica del concepte bàsic de comís civil, hem de posar en relleu que la seva implantació efectiva ja és una realitat en l'àmbit internacional (entre altres, Espanya, Luxemburg, Suïssa, Liechtenstein, San Marino i, amb peculiaritats, França).

A aquest respecte, convé posar en relleu que, en l'àmbit internacional, el debat sobre la figura del comís civil es va iniciar a finals de la dècada de 1990 i principis de la del 2000. En particular, els principals fòrums de discussió han estat (i) la Unió Europea, (ii) el Grup d'Acció Financera (GAFI) –hem de recordar que Moneyval és un grup sub-regional del GAFI– (iii) les Nacions Unides, (iv) el Grup dels 8 (G8) i (v) la *Commonwealth of Nations*.

a. El comís civil en el si de la Unió Europea

Com a germen de la figura del comís sense condemna en l'àmbit comunitari, el *Pla d'acció per lluitar contra la delinqüència organitzada*, aprovat pel Consell Europeu d'Amsterdam celebrat els dies 16 i 17 de juny del 1997, va “posar en relleu la importància de que tot Estat membre compti amb una normativa adequadament desenvolupada i d'ampli abast en l'àmbit de la confiscació dels beneficis derivats del delicte”, i afegeix que “**és important introduir procediments especials per seguir la pista, immobilitzar i confiscar els beneficis derivats del crim**”.

Evidentment, aquesta al·lusió a la implementació de “*procediments especials per confiscar els beneficis derivats de crim*” és el germen del qual sorgeixen figures alternatives a la del comís judicial ordinari prèvia sentència penal condemnatòria, més flexibles i adaptades a la mutabilitat de l'operativa de les organitzacions criminals, cada vegada més àgils i professionalitzades.

Posteriorment, al Consell Europeu de Tampere, celebrat els dies 15 i 16 d'octubre de 1999, es continua posant sobre la taula aquesta qüestió i es discuteix obertament la possibilitat d'instaurar mecanismes alternatius per tal de “*garantir que no existeix cap indret on es pugui ocultar els delinqüents o els **beneficis del crim***”¹⁵. En aquest sentit, s'estableix que “*el Consell Europeu té la ferm voluntat de garantir que es donen els **passos concrets** per procedir al seguiment, embargament preventiu, incautament i comís dels beneficis del crim*”¹⁶.

Amb aquest objectiu, la Unió Europea va publicar un document denominat “*Prevenició i control de la delinqüència organitzada.- Estratègia de la Unió Europea per al començament del nou mil·lenni*” (2000), que inclou un capítol íntegrament referit al seguiment, embargament, incautament i comís del producte del crim. Aquest document disposa que “*s’hauria d’estudiar amb particular atenció la forma de privar a la delinqüència organitzada de la seva principal motivació, el producte del crim*” i, en particular, realitza les següents recomanacions:

- La recomanació núm. 20 estableix que “*s’hauria d’estudiar si és necessari un **instrument sobre el comís que no exigeixi la presència del delinqüent**, de manera que pugui aplicar-se en cas que aquest hagi mort o hagi fugit*”.

Aquesta redacció, no és sinó una definició un tant arcaica de la figura del comís civil.

- A aquest respecte, la recomanació núm. 19, insta a reflexionar sobre “*la possibilitat de **mitigar**, en virtut del dret civil o penal o de la legislació fiscal, segons els cas, la **càrrega de la prova** pel que respecta a l’origen del patrimoni*”, és a dir, compel·leix a valorar la conveniència d’invertir la càrrega de la prova, pròpia del comís civil.

Més recentment, i en coherència amb l’evolució descrita, la Unió Europea va adoptar una disposició específica relativa al comís dels productes del crim: **la Decisió Marc 2005/212/JAI, que Andorra ha de transposar al seu ordenament jurídic en compliment de l’Acord monetari**, relativa al comís dels productes, instruments i béns relacionats amb el delicte. Aquesta Decisió comunitària conté una minuciosa regulació del comís del producte del crim i, en particular, en el seu article 3.4 es refereix a l’establiment de “**procediments diferents dels de caràcter penal per privar a l’autor de la infracció [penal] dels béns de què es tracti**”.

A aquest respecte, resulta especialment rellevant el fet de que la Comissió Europea hagi manifestat de forma expressa la seva posició favorable a la instauració de la figura del comís civil. Així, en la seva Comunicació¹⁷, del 25 de novembre del 2008, al Parlament Europeu i al Consell, es pronuncia en els següents termes respecte del comís civil:

*“En la majoria dels Estats membres, el comís és una sanció vinculada a una condemna penal. Tanmateix, **un nou instrument jurídic podria preveure casos en els quals s’apliqués el comís sense una condemna penal prèvia** (incorporant així al Dret europeu la **Recomanació núm. 3 del Grup d’Acció Financera (GAFI)**”¹⁸.*

15. Document de conclusions de la presidència del Consell Europeu en relació a la celebració del Consell Europeu de Tampere, dels dies 15 i 16 d’octubre de 1999.

16. Ídem.

17. Titulada “*Productes de la delinqüència organitzada. Garantir que <<el delicte no resulti profitós>>*”.

18. En aquest document, la Comissió Europea suggereix com a supòsits habilitats per procedir al comís civil els següents: (i) quan existeixi la sospita de que determinats béns són producte del delicte (v.g. per la desproporcionalitat del seu valor en relació amb els ingressos declarats del seu propietari), (ii) en cas de defunció o fuga del presumpte culpable i (iii) en cas d’impossibilitat de processar al presumpte culpable per qualsevol causa (v.g. defectes formals del procés, immunitat, insuficiència probatòria segons els estàndards penals, etc.).

De fet, l'esmentada comunicació atribueix a aquest tipus d'innovacions normatives el caràcter de “prioritats estratègiques”¹⁹.

Tant és així que el Parlament Europeu i el Consell, amb data 3 d'abril del 2014, han aprovat la **Directiva 2014/42/UE, sobre l'embargament i el comís dels instruments i del producte del delictes a la Unió Europea**, que preveu expressament la possibilitat de recórrer al comís civil. Així, l'article 4 de l'esmentada Directiva estableix el següent:

“En cas que no sigui possible efectuar el comís sobre la base de l'apartat 1 [comís amb condemna] al menys quan aquesta impossibilitat es derivi de la malaltia o la fuga del sospitós o de l'acusat, els Estats membres prendran les mesures necessàries per possibilitar el comís dels instruments o productes en aquells casos en què s'hagin incoat procediments penals en relació amb una infracció penal que pugui donar lloc, directament o indirecta, a un avantatge econòmic i en els que els esmentats procediments podrien haver portat a una resolució penal condemnatòria si el sospitós o acusat hagués pogut comparèixer en judici”.

D'aquesta manera, queda palès que el comís civil es configura com a un instrument jurídic la implantació progressiva del qual en el marc dels ordenaments jurídics europeus és ja, a hores d'ara, una realitat. En aquest sentit, hem de destacar que països com a Àustria, Suïssa, Luxemburg, Espanya, Regne Unit, Bulgària, Eslovènia, República Txeca o Xipre ja recullen en els seus ordenaments jurídics aquesta figura.

b. El comís civil en el si del GAFI i MONEYVAL

En atenció a la discussió latent en el altres àmbits (v.g. Unió Europea), el GAFI també considera rellevant la implantació d'un mecanisme de comís civil que permeti donar una ràpida resposta a les noves formes de delinqüència organitzada.

En aquest sentit, la recomanació 3 del GAFI, ja en la seva versió de 20 de juny del 2003, es pronunciava en el següents termes:

“Els països també poden considerar l'adopció de mesures que permetin que els productes o els instruments [del crim] siguin confiscats sense que es requereixi una condemna penal, o que es requereixi que l'imputat demostrï l'origen lícit dels actius eventualment subjectes al comís”.

Posteriorment, a l'any 2010, el GAFI va establir el contingut de les “millors pràctiques” en relació amb el comís i la seva Recomanació 3. En aquest sentit, el GAFI disposa que “el comís és dut a terme mitjançant un procés judicial o **administratiu** que transfereix la propietat de fons específics o d'altres actius a l'Estat”.

A aquest respecte, l'esmentat document especifica que el “comís **no basat en una condemna** implica un comís pel qual **no és necessària l'existència d'una condemna penal ferma**”, i afegeix que aquest “es pot implementar en el context de la llei i el procediment penal, o **mitjançant un sistema o llei separats i al marge dels procediments penals**”, és a dir, mitjançant la intervenció de la jurisdicció civil o la pròpia Administració pública.

---

19. Ex apartat 7.1 de la comunicació.

Altrament, el GAFI insta en la seva nova recomanació 4 (2012) a “*considerar l’adopció de mesures que permetin la confiscació dels productes i dels instruments sense requerir una condemna penal (comís sense condemna)*”. A més, a la nova Nota interpretativa del GAFI relativa a la recomanació 38 disposa que, “*pel que respecta a les demandes de cooperació realitzades en atenció a procediments de comís civil, els estats [...] haurien de ser capaços de fer-ho, al menys, en cas de mort, fuga, absència o desconeixement de l’autor*”.

De fet, el GAFI avalua de forma expressa l’efectivitat de les mesures existents en cas que una condemna penal no sigui possible (vid. Immediate Outcome 7.8 de la nova Metodologia del GAFI -2013-)

Per tant, es pot inferir que el GAFI suggereix de forma expressa la implantació de la figura del comís civil.

Addicionalment, no podem oblidar que la instauració d’aquesta figura serà oportunament avaluada. De fet, Moneyval va emetre un Document d’informació, d’11 de març del 2010, sobre l’execució de les decisions de comís sense condemna penal, en el que s’encarregà d’analitzar la situació de diferents països en relació amb la implantació d’aquesta figura.

Això no és sinó una mostra de l’interès creixent que ha despertat l’esmentat instrument jurídic al si del GAFI i de Moneyval que, en una evolució coherent de les seves actuacions, acabarà per considerar com un element primordial en la lluita contra la delinqüència.

c. El comís civil en el si de les Nacions Unides

La Convenció de les Nacions Unides contra la Corrupció, de 31 d’octubre del 2003, va ser un dels primers instruments jurídics internacionals que va recomanar de forma expressa i explícita el comís civil o no basat en una condemna. En aquest sentit, el seu article 54.1.c) estableix el següent:

*“[Es] considerarà la possibilitat d’adoptar les mesures que siguin necessàries per permetre el **comís** d’aquests béns [producte del crim] **sense que hi hagi una condemna**, en els casos en què el delinqüent no pugui ser enjudiciat per motiu de defunció, fuga o absència, o en altres supòsits apropiats”.*

Aquest precepte s’emmarca en el context de la recuperació d’actius que, segons l’article 52 de l’esmentat cos normatiu, es configuraria com a “*un principi fonamental de la present Convenció*”.

d. El comís civil en el si del Grup dels 8 (G8)

També el G8 s’ha mostrat favorable al comís civil. A aquest respecte, a la seva reunió de París de maig del 2003, va adoptar el document “*G8 best principles on tracing, freezing and confiscation of assets*”, en el què es reconeix la importància d’aquest mecanisme en la lluita contra la delinqüència organitzada.

En aquest sentit, l’apartat 26 de l’esmentat document resulta revelador, en que “*anima als Estats a examinar la possibilitat d’ampliar [...] la confiscació **permetent el comís de béns en absència de condemna penal***”.

e. El comís civil en el si de la Commonwealth of Nations

A la cimera d'Abuja, al desembre de 2003, la *Commonwealth* va crear el Grup de treball sobre la repatriació d'actius, el qual va elaborar un informe, d'agost de 2005, amb recomanacions concretes per a la promoció de mesures eficaces en matèria de repatriació d'actius i lluita contra la delinqüència. Així, el tenor literal de la recomanació 21 és el següent:

*“Els països de la Commonwealth **haurien d'implementar normatives i procediments exhaustius i complets en matèria de comís no basat en condemna** [i.e. comís civil]”.*

Consegüentment, podem concloure que existeix un **ampli consens internacional** sobre la necessitat d'implementar la figura del comís sense condemna en els diferents ordenaments jurídics nacionals, mecanisme cada dia més arrelat en els països de la comunitat internacional.

IV. CONCLUSIONS

En atenció a les anteriors consideracions, podem destacar les següents conclusions:

- L'instrument tradicional de comís penal, conseqüència d'una sentència condemnatòria ferma, ha esdevingut relativament ineficaç.
- És per això que resulta necessari dotar als estats de noves eines per evitar la perpetuació de situacions patrimonials il·lícites derivades d'activitats criminals, que s'adaptin als nous temps i les noves metodologies criminals emprades pels delinqüents. En aquest sentit, diferents jurisdiccions han anat configurant en el si dels seus ordenaments jurídics un mecanisme conegut com a “*comís civil*”.
- El comís sense condemna es configura com a una acció legal **real o in rem** que, amb independència de l'existència d'una condemna penal prèvia, es dirigeix **directament contra la propietat**, sobre la base de que aquesta té un origen il·lícit (v.g. és producte o instrument del crim).
- Les principals finalitats del comís civil són, entre altres, **remeiar situacions patrimonials il·lícites i evitar que anomalies procedimentals** en virtut de les quals no es pugui condemnar al presumpte delinqüent **suposi, de facto, la immunitat de la esfera patrimonial del delinqüent quan existeixen proves suficients de l'origen il·lícit del seu patrimoni**.
- Existeix un **ampli consens internacional** sobre la necessitat d'implantar la figura del comís civil en els diferents ordenaments jurídics nacionals. De fet, els ordenaments jurídics d'Espanya, Luxemburg, Suïssa, Liechtenstein, San Marino i, amb peculiaritats, França, entre molts altres, ja contempen la figura del comís sense condemna.

UIF

UNITAT D'INTEL·LIGÈNCIA
FINANCERA

